

REGULAMIN SĄDU ARBITRAŻOWEGO PRZY KONFEDERACJI LEWIATAN

Komentarz

redakcja naukowa Marcin Asłanowicz

Marcin Asłanowicz, Paweł Bukiel, Monika Diehl, Maria Dudzińska
Maciej Durbas, Beata Gessel-Kalinowska vel Kalisz
Rafał Kos, Marek Neumann, Aleksandra Orzeł-Jakubowska
Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz, Stanisław Sołtysik
Barbara Tomczyk, Ewelina Wętrys

KOMENTARZE

REGULAMIN SĄDU ARBITRAŻOWEGO PRZY KONFEDERACJI LEWIATAN

Komentarz

redakcja naukowa Marcin Asłanowicz

Marcin Asłanowicz, Paweł Bukiel, Monika Diehl, Maria Dudzińska
Maciej Durbas, Beata Gessel-Kalinowska vel Kalisz
Rafał Kos, Marek Neumann, Aleksandra Orzeł-Jakubowska
Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz, Stanisław Sołtysik
Barbara Tomczyk, Ewelina Wętrys

KOMENTARZE

Stan prawny na 4 czerwca 2025 r.

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan

Recenzent
Prof. dr hab. Andrzej Szumański

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarze do poszczególnych paragrafów i załączników napisali:

Marcin Asłanowicz – § 6, 8–14

Marcin Asłanowicz, Rafał Kos – § 7

Marcin Asłanowicz, Marek Neumann – zał. 5

Paweł Bukiel – zał. 2

Monika Diehl – § 31–33, 37

Monika Diehl, Maria Dudzińska, Stanisław Sołtysik – zał. 3

Maria Dudzińska – § 30, 34, 35, 43, 46

Maciej Durbas – § 3, 28

Beata Gessel-Kalinowska vel Kalisz, Barbara Tomczyk – § 40, 45

Rafał Kos – § 20, 21; zał. 6

Rafał Kos, Maciej Durbas – § 29

Marek Neumann – § 47–50

Aleksandra Orzeł-Jakubowska – § 22–27

Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz – § 1, 2, 4; zał. 1

Stanisław Sołtysik – § 5, 36, 38, 39, 41, 42, 44

Ewelina Wętrys – § 15–19

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-739-0

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Regulamin Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan	
Modelowe klauzule arbitrażowe	11
Postanowienia ogólne (§ 1–5)	12
Zespół orzekający (§ 6–14)	44
Postępowanie arbitrażowe (§ 15–21)	100
Postępowanie przed Zespołem Orzekającym (§ 22–37)	171
Wyrok (§ 38–46)	254
Koszty postępowania arbitrażowego (§ 47–50)	305
Załączniki	329
Załącznik 1. Struktura organizacyjna Sądu Arbitrażowego	329
Załącznik 2. Arbiter Doraźny	337
Załącznik 3. Tryb przyspieszony	366
Załącznik 4. Wzór deklaracji arbitra	374
Załącznik 5. Regulamin postępowania apelacyjnego	376
Załącznik 6. Regulamin Uzupełniający dla postępowania w sporach korporacyjnych	398
Bibliografia	429
O Autorach	437

Wykaz skrótów

Akty prawne, regulaminy sądów arbitrażowych i dokumenty powiązane

- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
- Nowelizacja 2019 – ustawa z 31.07.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz.U. poz. 1495 ze zm.)
- Taryfa Opłat – Taryfa Opłat Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan, https://sadarbitrazowy.org.pl/wp-content/uploads/2025/01/Taryfa-Oplat-obowiazujaca-od-1-stycznia-2025-r_-1.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.)
- Regulamin DIS – Regulamin Arbitrażowy DIS, https://www.disarb.org/fileadmin//user_upload/Werkzeuge_und_Tools/2018_DIS-Schiedsgerichtsordnung_Polen.pdf?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 16.04.2025 r.)
- Regulamin DIS-ERS – Regulamin uzupełniający dla zawiadomień o sporze (niem. Die Ergänzenden Regeln für Streitverkündungen)
- Regulamin ICC – Regulamin Arbitrażowy ICC, https://www.iccpolska.pl/site/public/upload/files/publikacje/regulamin_arbitrazowy_miedzynarodowej_izby_handlowej_i_regulamin_adr.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.)
- Regulaminu SAKIG – Regulamin arbitrażowy Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, <https://sakig.pl/wp-content/uploads/2024/12/Regulamin-Arbitrazowy-SA-KIG-2025.pdf> (dostęp: 17.04.2025 r.)
- Regulamin SAKL / Regulamin – Regulamin Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan obowiązujący od 1.01.2025 r., https://sadarbitrazowy.org.pl/wp-content/uploads/2025/02/regulamin_lewiatan_new-4.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.); w przypadku odwołań do poprzednich wersji Regulaminu każdorazowo podawana jest data obowiązywania powoływanej wersji Regulaminu
- Regulamin SCC – Regulamin Postępowania Arbitrażowych SCC, https://sccarbitrationinstitute.se/wp-content/uploads/2024/12/scc_arbitration_rules_2023_polish.pdf (dostęp: 17.04.2025 r.)
- Regulamin UNCITRAL – Regulamin Arbitrażowy UNCITRAL, https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/21-07996_expedited-arbitration-e-book.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.)
- Regulamin VIAC – Regulamin Arbitrażu i Mediacji VIAC, <https://www.viac.eu/en/arbitration-basics/arbitration-rules/> (dostęp: 16.04.2025 r.)

- Ustawa Modelowa – UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/06-54671_ebook.pdf (dostęp: 9.06.2025 r.).
- Wytoczne IBA – Wytoczne Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawników dotyczące konfliktu interesów w arbitrażu międzynarodowym (ang. IBA Guidelines on Conflicts of Interests in International Arbitration) z 25.05.2024 r.
- Zasady etyki – Zasady etyki dla arbitrów Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan, <https://sadarbitrazowy.org.pl/arbitraz/zasady-etyki/> (dostęp: 18.04.2025 r.)

Organy, instytucje i inne

- DIS – Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit
- ICC – ICC International Court of Arbitration
- KL – Konfederacja Lewiatan
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
- PKPP – Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych
- SAKIG – Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej
- SAKL – Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan
- SCC – Stockholm Chamber of Commerce Arbitration Institute
- SN – Sąd Najwyższy
- SO – sąd okręgowy
- UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law (komisja ONZ do spraw międzynarodowego prawa handlowego)
- PiP – Państwo i Prawo
- PPH – Przegląd Prawa Handlowego

Regulamin Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan

obowiązujący od 1 stycznia 2025 roku

Modelowe klauzule arbitrażowe

1. Zaleca się stosowanie następującej klauzuli arbitrażowej:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy lub powstałe w związku z nią będą ostatecznie rozstrzygane przez Zespół Orzekający działający przy Sądzie Arbitrażowym przy Konfederacji Lewiatan w Warszawie zgodnie z postanowieniami Regulaminu tego Sądu obowiązującego w dniu wszczęcia postępowania.”

Klauzulę arbitrażową można uzupełnić o następujące postanowienia:

„Miejscem postępowania arbitrażowego będzie [•].”^{*} „Postępowanie arbitrażowe będzie prowadzone w języku [•]”. „Doręczenia w toku postępowania dokonywane są wyłącznie w formie elektronicznej”.

^{*} Jeśli miejscem postępowania arbitrażowego ma być inne miejsce niż m.st. Warszawa

2. W zakresie umów dotyczących sektora kreatywnego i kultury, tj. w szczególności związanych z Internetem, reklamą, filmem, wideo, radiem, telewizją, gramami komputerowymi i gramami wideo, oprogramowaniem, muzyką, architekturą, rynkiem wydawniczym, rynkiem sztuki i antyków, wzornictwem, rynkiem mody i sztuką zaleca się stosowanie następującej klauzuli arbitrażowej:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy lub powstałe w związku z nią będą ostatecznie rozstrzygane przez Zespół Orzekający działający przy Sądzie Arbitrażowym przy Konfederacji Lewiatan w Warszawie zgodnie z postanowieniami Regulaminu tego Sądu obowiązującego w dniu wszczęcia postępowania, z uwzględnieniem postanowień dotyczących sektora kreatywnego i kultury.”

Klauzulę arbitrażową można uzupełnić o następujące postanowienia:

„Miejscem postępowania arbitrażowego będzie [•].”^{*} „Postępowanie arbitrażowe będzie prowadzone w języku [•]”. „Doręczenia w toku postępowania dokonywane są wyłącznie w formie elektronicznej”.

^{*} Jeśli miejscem postępowania arbitrażowego ma być inne miejsce niż m.st. Warszawa.

Postanowienia ogólne

Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz

§ 1

Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan

1. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan (zwany również „Sądem Arbitrażowym” lub „Sądem Arbitrażowym Lewiatan”) jest stałym sądem polubownym. Siedzibą Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan jest miasto stołeczne Warszawa.

2. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan jest samodzielną, niezależną i wyodrębnioną jednostką organizacyjną Konfederacji Lewiatan. Strukturę organizacyjną Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan określa szczegółowo Załącznik 1 do Regulaminu.

3. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan jest administratorem postępowań arbitrażowych prowadzonych na podstawie Regulaminu Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan („Regulamin”) i rozstrzyganych przez Zespoły Orzekające powołane zgodnie z Regulaminem.

4. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan może być administratorem postępowań arbitrażowych prowadzonych w trybie arbitrażu *ad hoc*, o ile strony tak postanowią.

5. Za swoje czynności Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan pobiera opłaty na zasadach określonych w Taryfie Opłat obowiązującej w dniu wszczęcia postępowania.

1. Wstęp

1. Paragraf 1 Regulaminu SAKL jest fundamentem prawnym, który precyzuje status, siedzibę oraz zasady funkcjonowania Sądu. Wskazuje on na kluczowe cechy tej instytucji arbitrażowej, takie jak jej stały charakter, niezależność operacyjną oraz funkcje administracyjne. Postanowienia te wyznaczają ramy organizacyjne i proceduralne dla prowadzenia postępowań arbitrażowych przed SAKL, zapewniając ich zgodność z polskim porządkiem prawnym i międzynarodowymi standardami.
2. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan (SAKL) jest stałym sądem polubownym działającym przy Konfederacji Lewiatan na podstawie części piątej ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹. Sąd nie posiada osobowości prawnej. Posiada ją Konfederacja Lewiatan, przy której afiliowany jest SAKL.

¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1568.

3. Konfederacja Lewiatan (KL) jest organizacją pracodawców w rozumieniu ustawy z 23.05.1991 r. o organizacjach pracodawców². Konfederacja Lewiatan jest dobrowolną, samorządną organizacją, niezależną w swej działalności statutowej od organów władzy publicznej oraz organizacji politycznych, społecznych i zawodowych³ i jedną z najważniejszych organizacji zrzeszających polskich pracodawców, reprezentującą interesy przedsiębiorstw prywatnych zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Konfederacja powstała w 1999 r. pod nazwą Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych (PKPP) jako odpowiedź na potrzebę stworzenia podmiotu, który mógłby skutecznie reprezentować interesy prywatnych przedsiębiorców w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej Polski przechodzącej z gospodarki centralnie planowanej na rynkową. W 2005 r. PKPP przyjęła nową nazwę – Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan (PKPP Lewiatan).
4. Ważnym krokiem w rozwoju PKPP Lewiatan było powołanie 15.02.2005 r., na mocy uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego PKPP Lewiatan, stałego sądu polubownego – Sądu Arbitrażowego przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan. Inicjatywa ta narodziła się wśród prawników specjalizujących się w prawie gospodarczym, a celem, który przyświecał twórcom sądu, było ułatwienie przedsiębiorcom i osobom prywatnym rozstrzygnięcia sporów poprzez prowadzenie ich w sposób szybszy i bardziej specjalistyczny niż w sądach powszechnych, jak również odciążenie państwowych sądów gospodarczych. Powstanie SAKL zostało częściowo sfinansowane ze środków Unii Europejskiej⁴.
5. W 2013 r. nazwa PKPP Lewiatan została skrócona do formy Konfederacja Lewiatan, co znalazło również odzwierciedlenie w nazwie Sądu – odtąd działa on jako Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan (SAKL), znany jest też pod nazwą Sąd Arbitrażowy Lewiatan.
6. Tworzenie stałych sądów polubownych przy organizacjach zrzeszających przedsiębiorców jest często praktykowane⁵ i znajduje też swoje uzasadnienie w historii arbitrażu, który jest jedną z najstarszych metod rozstrzygnięcia sporów. Rozwój arbitrażu w epoce nowożytnej związany był z rosnącym znaczeniem handlu międzynarodowego i potrzebą szybkiego oraz elastycznego rozstrzygnięcia sporów. Współcześnie, dzięki harmonizacji przepisów (np. konwencja nowojorska z 1958 r.⁶ czy UNCITRAL⁷), arbitraż ewoluował w kierunku globalnie uznanej metody rozstrzygnięcia sporów, łączącej tradycję z nowoczesnymi rozwiązaniami prawnymi. Jego długowieczność wynika z dostosowywania się do potrzeb stron oraz zaufania, jakim jest obdarzany w międzynarodowym obrocie gospodarczym.

² Dz.U. z 2025 r. poz. 423.

³ Statut Konfederacji Lewiatan, lewiatan.org/wp-content/uploads/2022/11/STATUT-2022.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.).

⁴ *Postępowanie przed sądem polubownym. Komentarz do Regulaminu Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, Warszawa 2015, s. 24.

⁵ Por.: ICC International Court of Arbitration (ICC), Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e. V. – DIS (DIS), Stockholm Chamber of Commerce Arbitration Institute (SCC), Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej (SAKIG).

⁶ Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzona w Nowym Jorku 10.06.1958 r. (Dz.U. z 1962 r. Nr 9, poz. 41).

⁷ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf (dostęp: 16.04.2025 r.).

2. Część ogólna

7. Regulamin SAKL definiuje Sąd Arbitrażowy jako samodzielną, niezależną i wyodrębnioną jednostkę organizacyjną, która, choć związana z Konfederacją Lewiatan, posiada operacyjną autonomię w realizacji swoich funkcji. Regulacje te zapewniają niezależność Sądu i bezstronność arbitrów, co jest kluczowe dla zachowania wiarygodności i transparentności postępowań arbitrażowych.
8. Sąd Arbitrażowy funkcjonuje na podstawie Regulaminu, który określa szczegółowe zasady postępowania oraz prawa i obowiązki stron. Jest on dostosowany do polskiego porządku prawnego oraz standardów międzynarodowych, co umożliwia uznawanie i wykonywanie wyroków arbitrażowych na arenie międzynarodowej.
9. Rozwiązywanie sporów w drodze postępowania przed sądem polubownym pozwala podmiotom gospodarczym uniknąć klasycznego systemu sądownictwa państwowego. Jego specyfika przejawia się w połączeniu cech elastyczności procedur z możliwością dostosowania zasad postępowania do charakteru konkretnego sporu, co czyni go szczególnie atrakcyjnym dla przedsiębiorców i uczestników obrotu gospodarczego.
10. Jedną z fundamentalnych zalet arbitrażu jest jego odformalizowany charakter. W przeciwieństwie do sądownictwa państwowego, gdzie procedury są ściśle określone przez przepisy procesowe, w arbitrażu strony mają wpływ na kształtowanie reguł postępowania. Regulaminy sądów arbitrażowych, które pełnią funkcję ram organizacyjnych, pozwalają na elastyczne modyfikowanie procedur zgodnie z oczekiwaniami stron i charakterem sprawy.
11. Istotnym elementem arbitrażu jest także możliwość wyboru arbitrów przez strony. Dzięki temu w skład zespołu orzekającego można powoływać ekspertów posiadających specjalistyczną wiedzę w danej dziedzinie, co zwiększa szansę na sprawne rozstrzygnięcie sporu. Co więcej, w przypadku arbitrażu międzynarodowego strony mogą wyznaczyć arbitrów pochodzących z różnych państw i tradycji prawnych, co pozwala na lepsze uwzględnienie transgranicznego charakteru sporów. W praktyce oznacza to, że procedura arbitrażowa nie jest ograniczona do jednego systemu prawnego, lecz opiera się na zasadach ujednoliconych międzynarodowo, takich jak Regulamin Arbitrażowy UNCITRAL czy prawo właściwe określone w klauzulach arbitrażowych.
12. Szybkość arbitrażu, czyli kolejna z jego zalet, wynika nie tylko z braku konieczności przestrzegania skomplikowanych procedur typowych dla sądownictwa powszechnego, ale także z faktu, że wyroki arbitrażowe mają charakter ostateczny i są co do zasady niepodważalne. Postępowanie arbitrażowe wyłącza możliwość apelacji w jej tradycyjnym rozumieniu (chyba że strony dokonały zapisu na arbitraż dwuinstancyjny – zob. Załącznik 5 do Regulaminu SAKL), ograniczając kontrolę wyroku do wąskiego katalogu przesłanek uchylecia wyroku sądu arbitrażowego przez sąd państwowy wynikających z art. 1206 k.p.c. Taka konstrukcja zapewnia stronom większą przewidywalność i finalność rozstrzygnięć.
13. Regulaminy sądów arbitrażowych dodatkowo wzmacniają te cechy arbitrażu, precyzyjnie określając zasady proceduralne i normy etyczne dla arbitrów. Na przykład przepisy dotyczące bezstronności i niezależności arbitrów stanowią kluczowy element gwarancji sprawiedliwego

procesu. Przewidują one obowiązek ujawnienia przez arbitrów wszelkich okoliczności mogących budzić uzasadnione wątpliwości co do ich obiektywizmu. W ten sposób regulaminy nie tylko porządkują procedury, ale także wzmacniają zaufanie stron do procesu arbitrażowego.

14. Paragraf 1 Regulaminu SAKL składa się z pięciu ustępów:

- 1) **stały sąd polubowny (ust. 1),**
- 2) **niezależność i samodzielność SAKL (ust. 2),**
- 3) **funkcje administracyjne (ust. 3),**
- 4) **administrowanie postępowań *ad hoc* (ust. 4),**
- 5) **pobieranie opłat (ust. 5),**

które systematyzują informacje o statusie, funkcjach oraz zasadach działania Sądu Arbitrażowego.

15. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan został ustanowiony w celu administrowania postępowaniami arbitrażowymi prowadzonymi zgodnie z postanowieniami Regulaminu SAKL. Jego działanie opiera się na ważnym i skutecznym zapisie na sąd polubowny, dokonanym przez strony zgodnie z wymogami określonymi w art. 1161–1168 k.p.c.

16. Integralnym elementem Regulaminu SAKL są modelowe klauzule arbitrażowe⁸, które zamieszczone zostały w jego początkowej części. Zastosowanie modelowej klauzuli stanowi praktyczne narzędzie zapewniające zgodność zapisu na arbitraż z wymogami formalnymi oraz prawnymi. Precyzyjna konstrukcja klauzuli minimalizuje ryzyko zakwestionowania jej ważności i gwarantuje skuteczność wprowadzenia sprawy pod jurysdykcję SAKL.

17. Poza funkcją administracyjną zadania SAKL można sklasyfikować też w trzech dodatkowych obszarach⁹. Każdy z nich znajduje swoje odzwierciedlenie w postanowieniach Regulaminu, co zapewnia transparentność, profesjonalizm i skuteczność działania sądu arbitrażowego.

⁸ Regulamin SAKL, s. 2. Regulamin ten proponuje następujące brzmienie modelowej klauzuli arbitrażowej (zapisu na sąd polubowny): „Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy lub powstałe w związku z nią będą ostatecznie rozstrzygane przez Zespół Orzekający działający przy Sądzie Arbitrażowym przy Konfederacji Lewiatan w Warszawie zgodnie z postanowieniami Regulaminu tego Sądu obowiązującego w dniu wszczęcia postępowania”. Dodatkowo, Regulamin rekomenduje uzupełnienie klauzuli o postanowienia dotyczące miejsca postępowania arbitrażowego, języka, w którym prowadzone będzie postępowanie, oraz wymogu dokonywania wszelkich doręczeń w toku postępowania wyłącznie w formie elektronicznej. Tak skonstruowana klauzula zapewnia jednoznaczność i precyzję, eliminując ryzyko sporów dotyczących właściwości sądu, a także gwarantuje ostateczność rozstrzygnięć, co przyspiesza proces i ogranicza koszty związane z ewentualnym postępowaniem przed sądami państwowymi. Dodatkowo elastyczność wynikająca z możliwości określenia miejsca i języka postępowania pozwala stronom na dostosowanie procesu do ich potrzeb biznesowych i operacyjnych, a nowoczesne podejście do doręczeń w formie elektronicznej usprawnia komunikację, redukuje koszty i zwiększa efektywność postępowania. Istotnym elementem jest również odwołanie się do Regulaminu obowiązującego w dniu wszczęcia postępowania, co zapewnia stronom korzyść wynikającą z poddania się aktualnym standardom proceduralnym oraz eliminuje ryzyko powoływania się na nieaktualne regulacje. Dzięki tym elementom modelowa klauzula SAKL stanowi optymalne rozwiązanie dla stron umowy, które pragną zapewnić sobie skuteczny, profesjonalny i efektywny mechanizm rozstrzygania sporów. Warto zaznaczyć, że Regulamin SAKL proponuje również brzmienie klauzuli arbitrażowej dla umów dotyczących sektora kreatywnego i kultury, tj. w szczególności tych związanych z Internetem, reklamą, filmem, wideo, radiem, telewizją, gramami komputerowymi i gramami wideo, oprogramowaniem, muzyką, architekturą, rynkiem wydawniczym, rynkiem sztuki i antyków, wzornictwem, rynkiem mody i sztuką.

⁹ *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 24.

Funkcja legislacyjna

18. Funkcja legislacyjna obejmuje opracowywanie i wdrażanie zasad, które regulują działalność sądu polubownego. Przykładami są:
- **Regulamin:** ustanawia szczegółowe zasady postępowania, w tym procedury nominacji arbitrów (§ 6–9 Regulaminu) oraz rozstrzyganie sporów w trybie przyspieszonym (§ 5 Regulaminu);
 - **Taryfa Opłat:** określa zasady ustalania i pobierania opłat, które są wiążące dla stron, arbitrów i innych uczestników postępowania (§ 1 ust. 5 Regulaminu);
 - **decyzje interpretacyjne Prezesa Sądu:** Prezes Sądu może wydawać interpretacje przepisów Regulaminu na wniosek dyrektora sądu bądź zespołu orzekającego (§ 2 ust. 4 Regulaminu).

Funkcja kontrolna

19. Funkcja kontrolna realizowana jest głównie poprzez działania Prezesa i Dyrektora Sądu oraz Komitetu Nominacyjnego, np.:
- **wyłączenie arbitra:** strony mogą zgłosić wniosek o wyłączenie arbitra, a decyzję w tej sprawie podejmuje Komitet Nominacyjny (§ 10 ust. 1–5 Regulaminu);
 - **sprzeciw Prezesa wobec powołania arbitra,** jeśli w ocenie Prezesa arbiter nie daje rękoma prawidłowego wykonywania swoich obowiązków (§ 6 ust. 2 Regulaminu);
 - **odwołanie arbitra:** arbiter może być odwołany przez Komitet Nominacyjny w sytuacji, gdy uporczywie narusza swoje obowiązki, znacznie opóźnia się z ich wykonywaniem lub istnieje uzasadniona obawa, że arbiter nie będzie w stanie wykonywać ich terminowo (§ 11 ust. 2 Regulaminu);
 - **zatwierdzanie wyroków:** Prezes Sądu i Dyrektor podpisami stwierdzają ostateczność wyroków wydanych przez Zespół Orzekający (§ 40 ust. 6 Regulaminu).

Funkcja orzecznicza

20. Funkcja orzecznicza jest realizowana przez Zespół Orzekający, który rozstrzyga spory zgodnie z Regulaminem, w tym może decydować o swojej właściwości (§ 28 ust. 1 Regulaminu) i na wniosek strony stosować środki zabezpieczające, które uzna za stosowne (§ 36 regulaminu). Funkcja orzecznicza realizowana jest też przez Prezesa Sądu w przysługującym mu prawie do umorzenia postępowania w przypadku cofnięcia pisma wszczynającego postępowanie bądź pozwu wzajemnego przed ukonstytuowaniem się Zespołu Orzekającego, a także przez Arbitra Doraźnego wydającego postanowienie w przedmiocie środka zabezpieczającego (§ 6 Załącznika 2 do Regulaminu SAKL).

3. Zagadnienia tematyczne

3.1. Stały sąd polubowny

21. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan na potrzeby Regulaminu określany jest również jako „Sąd Arbitrażowy” lub „Sąd Arbitrażowy Lewiatan”. Sąd ten funkcjonuje jako stały sąd polubowny. Zgodnie z polskim prawem działanie tego rodzaju sądów jest regulowane przez przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności przez część piątą tego Kodeksu („Sąd polubowny (arbitrażowy)”), obejmującą art. 1154–1217 k.p.c. To właśnie na podstawie

przepisów zawartych w tych artykułach stały sąd polubowny (inaczej sąd arbitrażowy) może prowadzić postępowania arbitrażowe, a jego wyroki mają moc prawną równoważną z wyrokiem sądu powszechnego lub ugodą przed nim zawartą po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności (art. 1212 k.p.c.).

22. Oprócz przepisów Kodeksu postępowania cywilnego sądy polubowne w Polsce muszą także przestrzegać zasad wynikających z międzynarodowych umów oraz standardów, takich jak np. konwencja nowojorska z 1958 r., dotycząca uznawania i wykonywania zagranicznych wyroków arbitrażowych, co dodatkowo wzmacnia ich pozycję w rozstrzyganiu międzynarodowych sporów handlowych.
23. Siedzibą SAKL jest miasto stołeczne Warszawa. Wybór stolicy Polski jako miejsca prowadzenia działalności podkreśla ogólnokrajowy, a także międzynarodowy charakter tej instytucji.

3.2. Niezależność i samodzielność sądu arbitrażowego

24. Paragraf 1 ust. 2 Regulaminu wskazuje, że Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan jest samodzielną i niezależną jednostką organizacyjną. Wymóg niezależności arbitrażu od instytucji, która go ustanawia, ma kluczowe znaczenie dla wiarygodności postępowania arbitrażowego. Zasada ta znajduje potwierdzenie w polskim prawie, zwłaszcza w art. 1173 § 1 k.p.c., który odnosi się do niezależności i bezstronności arbitrów.
25. Pomimo przynależności do Konfederacji Lewiatan i mimo faktu, że Prezydent czy Zarząd Konfederacji Lewiatan mają wpływ np. na powołanie/odwołanie Prezesa Sądu, członków Komitetu Arbitrażowego czy Nominacyjnego, czy przyjmowanie Regulaminu Sądu, struktura organizacyjna SAKL pozwala na bezstronne i profesjonalne rozstrzyganie sporów. Sąd ten pozostaje niezależny operacyjnie i decyzyjnie od KL. Szczegółowe zasady funkcjonowania Sądu zawarte są w Załączniku 1 do Regulaminu SAKL, co dowodzi dbałości o transparentność oraz efektywność działania instytucji.

3.3. Administrowanie postępowań arbitrażowych na podstawie Regulaminu SAKL

26. W § 1 ust. 3 Regulaminu wskazane zostało, że Sąd Arbitrażowy pełni rolę administratora postępowań arbitrażowych będących wynikiem zapisu na ten stały sąd polubowny, co oznacza, że odpowiada za organizację i nadzór nad przebiegiem postępowań prowadzonych przez SAKL.
27. Wraz z utworzeniem Sądu w 2005 r. został zatwierdzony jego pierwszy Regulamin z 15.02.2005 r., a w 2012 r. powstał zupełnie nowy Regulamin, który zawierał szereg regulacji. Był on aktualizowany pięciokrotnie (23.03.2015 r., 8.05.2017 r., 13.05.2020 r., 8.07.2020 r. oraz 1.07.2023 r.). Nowy Regulamin, do którego odnosi się niniejszy komentarz, wszedł w życie 1.01.2025 r.
28. Warto zaznaczyć, że administrowanie postępowaniem arbitrażowym wykracza daleko poza zapewnienie Zespołowi Orzekającemu¹⁰ podstawowej infrastruktury niezbędnej do przeprowadzania

¹⁰ Zgodnie z Regulaminem SAKL Zespół Orzekający to arbitrer jedyny lub grupa arbitrów powołanych do rozpoznania i rozstrzygnięcia konkretnego sporu arbitrażowego (§ 2 ust. 2).

rozpraw, takiej jak obsługa sekretariatu, dostęp do sali rozpraw, sprzęt do nagrywania czy możliwość prowadzenia posiedzeń online. Na organach Sądu Arbitrażowego oraz pracownikach jego sekretariatu spoczywają również liczne obowiązki wynikające z Regulaminu SAKL.

29. Należą do nich w szczególności:

- nadzór nad właściwym obiegiem pism procesowych (§ 16 ust. 1–11 Regulaminu),
- przeprowadzanie formalnej kontroli pozwu i wzywanie stron do uzupełnienia braków formalnych (§ 17 ust. 1 Regulaminu),
- odbieranie deklaracji o niezależności i bezstronności arbitrów od członków Zespołu Orzekającego i ich doręczanie stronom (§ 8 ust. 3 Regulaminu),
- kierowanie wniosków do Komitetu Nominacyjnego w celu dokonania nominacji zastępczych (§ 6, 13 ust. 1–3 Regulaminu oraz § 4 ust. 2 Załącznika 3 do Regulaminu, który opisuje procedury powoływania arbitrów zastępczych),
- przekazywanie Komitetowi Nominacyjnemu dokumentacji związanej z odwołaniem arbitra (§ 11 Regulaminu),
- zapewnienie protokołowania i nagrywania rozpraw (§ 33 ust. 4 Regulaminu),
- stwierdzanie ostateczności wyroku przez uzyskanie podpisów Prezesa i Dyrektora Sądu (§ 40 ust. 6 Regulaminu),
- doręczanie wyroków stronom (§ 40 ust. 6 Regulaminu),
- wzywanie stron do uiszczenia zaliczek na pokrycie wydatków związanych z postępowaniem (§ 49 Regulaminu).

30. Te złożone i wieloaspektowe obowiązki SAKL mają kluczowe znaczenie dla sprawnego funkcjonowania postępowania arbitrażowego, zapewniając jego profesjonalizm, przejrzystość i zgodność z Regulaminem.

3.4. Administrowanie postępowań arbitrażowych *ad hoc*

31. Sąd Arbitrażowy Lewiatan umożliwia prowadzenie arbitrażu w trybie *ad hoc*, który zakłada utworzenie sądu polubownego dla rozstrzygnięcia jednej, konkretnej sprawy. Oznacza to, że strony sporu mogą zawrzeć umowę arbitrażową przewidującą, iż ich postępowanie arbitrażowe będzie przeprowadzane poza stałą strukturą instytucjonalną sądu arbitrażowego, takiego jak np. SAKL. Nie mając zaplecza administracyjnego, arbitraż *ad hoc* ma do wyboru albo zorganizowanie całości postępowania samodzielnie, albo skorzystanie ze wsparcia administracyjnego wybranego stałego sądu polubownego. W arbitrażu *ad hoc* strony mają większą swobodę w określaniu zasad i procedur, według których będzie prowadzone postępowanie, bez konieczności stosowania sztywnych reguł i regulaminów stałych sądów polubownych.

32. Kluczowe cechy arbitrażu *ad hoc*:

- elastyczność procedur.
W arbitrażu *ad hoc* strony mogą samodzielnie decydować o każdym elemencie postępowania, np. o wyborze arbitrów, języku postępowania, miejscu, terminach czy zasadach postępowania dowodowego. Takie podejście pozwala dostosować cały proces do specyficznych potrzeb stron i charakteru sporu;
- brak instytucjonalnych ram.
W przeciwieństwie do arbitrażu instytucjonalnego, gdzie obowiązują konkretne regulaminy sądów arbitrażowych, arbitraż *ad hoc* opiera się głównie na umowie stron i wybranych przez

nie zasadach. Często strony mogą zdecydować o przyjęciu reguł, takich jak Regulamin Arbitrażowy UNCITRAL, który zapewnia neutralne i międzynarodowe zasady postępowania, ale nadal daje swobodę wyboru co do szczegółowych procedur;

- kontrola kosztów i czasu postępowania.

Arbitraż *ad hoc* może być bardziej efektywny kosztowo, ponieważ strony unikają większości opłat instytucjonalnych, które są charakterystyczne dla stałych sądów arbitrażowych. Elastyczność pozwala również na szybsze postępowanie, gdyż można uprościć niektóre procedury;

- wybór arbitrów.

W trybie *ad hoc* strony mają pełną swobodę w wyborze arbitrów, mogą wybrać specjalistów z określonej dziedziny prawa lub branży, co zapewnia bardziej techniczne i odpowiednie rozstrzygnięcie sporu;

- mniejsza ingerencja instytucji zewnętrznych.

W arbitrażu *ad hoc* brak jest stałej instytucji, która nadzoruje postępowanie, co oznacza, że strony muszą samodzielnie zarządzać całym procesem, w tym organizacją rozpraw, a także kontaktami z arbitrami. Ten system opiera się na większej autonomii stron i odpowiedzialności za przebieg postępowania.

3.5. Opłaty za postępowanie

33. Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan pobiera opłaty zarówno za czynności prowadzone w ramach arbitrażu własnego, jak i arbitrażu *ad hoc*.
34. Sąd Arbitrażowy za czynności prowadzone w ramach arbitrażu własnego pobiera następujące opłaty¹¹: opłatę administracyjną¹², opłatę arbitrażową¹³, opłatę za wydanie uwierzytelnionego odpisu wyroku lub innego dokumentu, opłatę za dokonanie nominacji zastępczej, zaliczkę na wydatki arbitrażowe, opłatę za transkrypcję (o ile strona lub strony zażądają transkrypcji), opłatę za arbitra doraźnego. Do każdej opłaty należy doliczyć obowiązujący podatek VAT. Opłaty uiszczane są na rachunek bankowy SAKL (znajdujący się na stronie internetowej SAKL lub na wezwaniu do uiszczenia opłaty). Wspomniane opłaty wyliczane są zgodnie z Taryfą Opłat obowiązującą w dniu wszczęcia postępowania. Dodatkowo opłatę administracyjną i arbitrażową można wyliczyć przy pomocy kalkulatora opłat dostępnego na stronie internetowej SAKL¹⁴. Wspomniane regulacje i ułatwienia mają na celu zapewnienie przejrzystości w kwestii kosztów arbitrażu, co jest zgodne z ogólną zasadą, że strony powinny być świadome wydatków związanych z procedurą.

¹¹ § 1 Taryfy Opłat.

¹² Opłatę administracyjną pobiera się od wezwania na arbitraż, pozwu, pozwu wzajemnego, zarzutu potrącenia oraz interwencji ubocznej i nie podlega ona zwrotowi (§ 2 Taryfy Opłat).

¹³ Opłatę arbitrażową pobiera się proporcjonalnie do wartości przedmiotu sporu (WPS) i wylicza w następujący sposób: **WPS do 20 000 zł:** 12,5%, nie mniej niż 1500 zł; **WPS od 20 001 do 100 000 zł:** od pierwszych 20 000 zł – 2500 zł oraz od nadwyżki ponad 20 000 zł – 7%; **WPS od 100 001 do 1 000 000 zł:** od pierwszych 100 000 zł – 8 100 zł oraz od nadwyżki ponad 100 000 zł – 5%; **WPS od 1 000 001 do 10 000 000 zł:** od pierwszego 1 000 000 zł – 53 100 zł oraz od nadwyżki ponad 1 000 000 zł – 0,8%; **WPS od 10 000 001 do 100 000 000 zł:** od pierwszych 10 000 000 zł – 125 100 zł oraz od nadwyżki ponad 10 000 000 zł – 0,5%; **WPS powyżej 100 000 000 zł:** od pierwszych 100 000 000 zł – 575 100 zł oraz od nadwyżki ponad 100 000 000 zł – 0,3% (§ 3 Taryfy Opłat).

¹⁴ <https://sadarbitrazowy.org.pl/arbitraz/kalkulator-oplat/> (dostęp: 16.04.2025 r.).

35. Jak już wspomniano, Sąd pobiera opłaty również za czynności prowadzone w ramach arbitrażu *ad hoc* i kształtują się one zgodnie z § 7 Taryfy Opłat Arbitraży „Ad Hoc” Administrowanych przez Sąd Arbitrażowy przy Konfederacji Lewiatan.

Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz

§ 2

Regulamin Sądu Arbitrażowego. Zespół orzekający

1. Spór rozpoznaje Zespół Orzekający zgodnie z postanowieniami Regulaminu obowiązującego w dacie wszczęcia postępowania, chyba że strony postanowiły inaczej.
2. Zespół Orzekający oznacza arbitra jednego lub arbitrów powołanych do rozpoznania i rozstrzygnięcia konkretnego sporu („Zespół Orzekający”).
3. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, w razie sprzeczności pomiędzy postanowieniami Regulaminu w różnych wersjach językowych, wiążący jest regulamin w polskiej wersji językowej.
4. Na wniosek Zespołu Orzekającego lub Dyrektora Sądu, Prezes Sądu Arbitrażowego wydaje interpretację przepisu Regulaminu w danej sprawie. Wnioskodawca powinien uwzględnić interpretację wydaną przez Prezesa Sądu Arbitrażowego.

1. Wstęp

1. Paragraf 2 Regulaminu SAKL odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu przebiegu postępowania arbitrażowego przed sądem polubownym, stanowiąc fundament dla efektywności, przejrzystości i sprawiedliwości całego procesu. Zawiera przepisy dotyczące składu Zespołu Orzekającego oraz zasady stosowania odpowiedniej wersji Regulaminu w danym postępowaniu. Określa również, która wersja językowa Regulaminu będzie miała charakter wiążący w przypadku rozbieżności tłumaczeń, a także precyzuje procedurę interpretacji przepisów w razie wątpliwości. Regulacje te wykraczają poza zwykłe przepisy organizacyjne, pełniąc rolę nadrzędnych zasad, które nie tylko zapewniają skuteczność postępowania, ale również przyczyniają się do budowy zaufania stron do instytucji arbitrażowej.

2. Część ogólna

2. Zagadnienia proceduralne zawarte w § 2 Regulaminu SAKL mają kluczowe znaczenie zarówno dla stron sporu, jak i dla samej instytucji arbitrażowej. Dla stron stosowanie jasno określonych reguł postępowania zapewnia pewność, przewidywalność i efektywność procesu. Dla instytucji arbitrażowej istotne jest, aby Regulamin nie tylko spełniał oczekiwania stron co do elastyczności i autonomii, ale również stanowił wytyczne dla sądu i gwarantował prowadzenie postępowania arbitrażowego w sposób jasny i transparentny.
3. Paragraf 2 ust. 1 Regulaminu SAKL wprowadzający zasadę stosowania Regulaminu obowiązującego w dniu wszczęcia postępowania arbitrażowego koresponduje z art. 1161 § 3 zdanie drugie k.p.c., który wskazuje, że jeżeli strony nie postanowią inaczej, to wiąże je regulamin stałego sądu polubownego obowiązujący w dacie wniesienia pozwu.
4. Regulację § 2 ust. 2 Regulaminu SAKL uznać należy za kluczową dla sprawnego przebiegu postępowania arbitrażowego. Zespół Orzekający może być bowiem tworzony na różne sposoby, w zależności od ustaleń stron, które mają możliwość wyboru liczby arbitrów i sposobu ich powoływania. Przepisy te odzwierciedlają elastyczność postępowania arbitrażowego i autonomię woli stron

w tym postępowaniu, pozwalając stronom na dostosowanie liczebności zespołu orzekającego do charakterystyki konkretnego sporu czy też stopnia jego skomplikowania. W tym zakresie w Regulaminie SAKL przyjęto podobne rozwiązanie jak chociażby w Regulaminie DIS, który w art. 10.1 wskazuje, że strony mogą ustalić, że Trybunał składa się z jednego, trzech albo większej nieparzystej liczby arbitrów. Mniej elastyczny pod tym względem jest np. Regulamin ICC, którego art. 12 przewiduje możliwość rozstrzygnięcia sporu jedynie przez jednego albo trzech arbitrów.

5. Kolejnym ważnym zagadnieniem ujętym w § 2 Regulaminu SAKL jest kwestia jego wersji językowych. W przypadku gdy strony komunikują się w różnych językach, a tym samym pracują na różnych wersjach językowych Regulaminu, zapewnienie jasnych zasad w zakresie wiążącej wersji Regulaminu w przypadku rozbieżności między tłumaczeniami stanowi kluczowy element zapewnienia porządku w postępowaniu. Zgodnie z przepisem § 2 ust. 3 Regulaminu SAKL w razie sprzeczności wersji językowych wiążąca jest polska wersja Regulaminu. Tego rodzaju rozwiązanie znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie utrzymania jednolitości i spójności regulacji, zwłaszcza w międzynarodowych postępowaniach arbitrażowych, gdzie może dochodzić do wyzwań komunikacyjnych.
6. Mechanizm interpretacji przepisów Regulaminu przez Prezesa SAKL, przewidziany w § 2 ust. 4, stanowi istotny element zapewniający spójność i pewność w stosowaniu Regulaminu SAKL w praktyce. Umożliwia on sprawne i jednoznaczne wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych, co jest kluczowe w zapewnieniu efektywności postępowania arbitrażowego.

3. Zagadnienia szczegółowe

3.1. Stabilność proceduralna

7. W SAKL za datę wniesienia pozwu (ale też datę wniesienia wezwania na arbitraż, bo przepisy tego paragrafu należy odnosić do każdego z pism wszczynających postępowanie), a tym samym wszczęcia postępowania, uznaje się datę złożenia go osobiście za pokwitowaniem odbioru w siedzibie SAKL albo nadanie go przesyłką poleconą lub przesyłką kurierską do siedziby sądu (zob. § 16 ust. 5 Regulaminu).
8. Paragraf 2 ust. 1 Regulaminu SAKL przewiduje również, że strony mają pełną autonomię w określeniu, na podstawie którego Regulaminu będzie prowadzone postępowanie arbitrażowe. Uzasadnieniem dla takiego rozwiązania jest poszanowanie woli stron, które w dacie dokonywania zapisu na sąd polubowny nie mają możliwości przewidzenia, jak będzie kształtował się regulamin danego sądu arbitrażowego w przyszłości, w momencie wszczęcia postępowania arbitrażowego, i stąd może wynikać ich decyzja o wskazaniu w klauzuli konkretnego regulaminu (najczęściej obowiązującego w momencie zawarcia umowy zawierającej zapis na sąd polubowny), zgodnie z którym prowadzone będzie ewentualne przyszłe postępowanie arbitrażowe.
9. W praktyce SAKL zdarzają się sytuacje, w których – zgodnie z ustaleniami stron zawartymi w zapisie na sąd polubowny – postępowanie arbitrażowe toczy się na podstawie regulaminu innego niż ten obowiązujący w dacie wszczęcia postępowania. Ma to zazwyczaj miejsce w sytuacji, gdy strony wyraźnie wskazują w klauzuli arbitrażowej, że spór zostanie rozstrzygnięty na podstawie regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia umowy (zawierającej tę klauzulę arbitrażową) i nawet jeśli od tego momentu regulamin uległ zmianie, to postępowanie toczy

się na podstawie regulaminu wskazanego w zapisie¹⁵. Zdarza się bowiem, że na początkowym etapie postępowania arbitrażowego, np. w ramach posiedzenia proceduralnego, mimo wskazania w zapisie umowy konkretnego regulaminu, na podstawie którego spór ma być rozstrzygany, strony zgodnie postanawiają, że postępowanie toczyć się będzie jednak według regulaminu obowiązującego w dacie wniesienia pozwu.

10. Należy podkreślić, że przewidziana w § 2 ust. 1 Regulaminu SAKL dopuszczalność stosowania „nowego” Regulaminu do spraw, w których zapisy na sąd polubowny zostały zawarte przed dniem 1.01.2025 r., stanowi odzwierciedlenie także globalnych trendów uwzględnianych w regulaminach sądów arbitrażowych. Dla przykładu Regulamin ICC wskazuje w art. 6 ust. 1, że „Jeżeli strony uzgodniły przeprowadzenie arbitrażu zgodnie z Regulaminem, uważa się, że poddały się one *ipso facto* Regulaminowi w brzmieniu obowiązującym w dniu wszczęcia arbitrażu, chyba że uzgodniły poddanie się Regulaminowi w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy o arbitraż”. Zasada stosowania nowego Regulaminu znajduje także potwierdzenie w koncepcji bezpośredniego działania nowego prawa, stosowanej w polskiej legislacji¹⁶.
11. Regulacja § 2 ust. 1 Regulaminu SAKL wprowadza przewidywalność co do zasad obowiązujących przez cały okres trwania postępowania arbitrażowego, bo niezależnie od tego, czy np. w trakcie trwania postępowania wejdzie w życie nowy regulamin, czy też obowiązujący zostanie zaktualizowany, obowiązującym będzie nadal ten, na który umówiły się strony lub który obowiązywał w dacie wniesienia pisma wszczynającego postępowanie.

3.2. Definicja Zespołu Orzekającego

12. Arbitrem zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego może być osoba fizyczna bez względu na obywatelstwo, mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Arbitrem nie może być jedynie sędzia sądu powszechnego. Zakaz ten nie dotyczy sędziów w stanie spoczynku.
13. Zgodnie z § 2 ust. 2 Regulaminu SAKL Zespół Orzekający może składać się z jednego arbitra (tzw. arbitra jedyne) lub większej liczby arbitrów, powołanych do rozstrzygnięcia danego sporu. Tego rodzaju elastyczność w doborze liczby arbitrów jest zgodna z art. 1169 k.p.c., który pozwala stronom ustalić liczbę arbitrów, którzy rozpoznają ich sprawę.
14. W większości przypadków sprawy przed SAKL rozstrzygane są przez trzysobowy Zespół Orzekający w trybie zwykłym, ponieważ w takim trybie co do zasady rozstrzygane są sprawy o wartości przedmiotu sporu przekraczającej 200 000 zł. Arbitrzy ci powoływani są zgodnie z § 6 Regulaminu.
15. Istnieje jednak możliwość, aby w trybie zwykłym sprawę rozpatrzył Zespół Orzekający składający się z jednego arbitra. W trybie zwykłym arbitra jedynego może jednak rozstrzygać sprawę jedynie w sytuacji, gdy strony tak postanowią, tj. jeśli na przykład zastrzegą w klauzuli arbitrażowej, że niezależnie od wartości przedmiotu sporu spór będzie rozstrzygany przez arbitra jedyne.

¹⁵ Jeśli zatem zapis na sąd polubowny stanowić będzie, że wszelkie spory będą rozstrzygane na podstawie Regulaminu Sądu Arbitrażowego z 17.05.2010 r., to nawet jeśli postępowanie wszczęto 2.01.2025 r., tj. już pod rządami komentowanego Regulaminu, to postępowanie prowadzone będzie zgodnie z regulaminem wskazanym w zapisie – chyba że strony poczynią inne ustalenia.

¹⁶ *Regulamin Arbitrażowy Sądu Arbitrażowego przy KIG. Komentarz*, red. M. Łaszczyk, A. Szumański, Warszawa 2017, s. 64.

16. Arbitr jedyny zwykle powoływany jest jednak do rozstrzygania spraw w trybie przyspieszonym, prowadzonych na podstawie Załącznika 3 do Regulaminu, zgodnie z którym rozstrzygane są sprawy o wartości przedmiotu sporu poniżej 200 000 zł. Strony mogą jednak uzgodnić rozpoznanie takiego sporu z pominięciem Załącznika 3 do Regulaminu, w tym w szczególności uzgodnić, że spór taki zostanie rozstrzygnięty przez Zespół Orzekający składający się z trzech arbitrów. Strony mogą również postanowić, najpóźniej do chwili złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie, że spór będzie rozstrzygany w trybie przyspieszonym przez arbitra jedynego nawet wówczas, gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 200 000 zł.
17. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Regulamin SAKL bardzo szczegółowo opisuje procedury powoływania zespołu trzyosobowego i arbitra jedynego. Milczy natomiast w kwestii powołania innej liczby arbitrów, zostawiając w tym zakresie (zgodnie z § 6 ust. 1 i 3 Regulaminu SAKL) pełną dowolność stronom. Jeśli stronom nie uda się powołać zespołu orzekającego składającego się z innej liczby arbitrów niż jeden lub trzech, to wtedy zgodnie z § 6 ust. 3 ustalenie liczby arbitrów lub sposobu ich powoływania odbywać się będzie zgodnie z postanowieniami § 6 ust. 4–10 Regulaminu SAKL.

3.3. Sprzeczności wersji językowych Regulaminu

18. Paragraf 2 ust. 3 Regulaminu SAKL dotyczy rozbieżności w tłumaczeniu polskiej wersji Regulaminu na inne języki. Zasada ta ma na celu zapobieżenie ewentualnym sporom interpretacyjnym, które mogłyby wynikać z różnic w tłumaczeniach Regulaminu.
19. Kwestia wyboru wersji językowej regulaminu arbitrażowego nabiera szczególnego znaczenia w kontekście międzynarodowych postępowań arbitrażowych, szczególnie gdy strony pochodzą z różnych państw i każda z nich posługuje się inną wersją językową regulaminu. Może to prowadzić do sytuacji, w której jedna strona, np. z Polski, proceduje na polskiej wersji Regulaminu, podczas gdy strona zagraniczna korzysta np. z wersji angielskiej. W takich przypadkach potencjalne rozbieżności interpretacyjne między wersjami językowymi dokumentu mogą wywołać spory co do znaczenia zapisów Regulaminu i zakresu ich zastosowania. Aby uniknąć tego rodzaju niepewności, Regulamin SAKL przewiduje, że w przypadku sprzeczności pomiędzy polską a angielską wersją nadrzędny charakter ma wersja polska. Takie rozwiązanie minimalizuje ryzyko konfliktów interpretacyjnych, zapewniając jednolitość stosowania postanowień regulaminu, nawet w wielojęzycznym kontekście.

3.4. Interpretacja Regulaminu przez Prezesa Sądu Arbitrażowego

20. Paragraf 2 ust. 4 Regulaminu SAKL opisuje istotną instytucję interpretacji przepisów Regulaminu przez Prezesa Sądu Arbitrażowego. Mechanizm ten jest szczególnie ważny w przypadku wątpliwości interpretacyjnych, które mogą się pojawić w trakcie postępowania.
21. Na gruncie przedmiotowego przepisu Prezes SAKL uprawniony jest do wydawania interpretacji przepisów Regulaminu, które mają charakter niewiążący, lecz interpretacja ta powinna być uwzględniana zarówno przez Dyrektora Sądu, jak i Zespół Orzekający w ramach dalszego procedowania. Interpretacja taka może zostać wydana wyłącznie na wniosek Dyrektora Sądu lub Zespołu Orzekającego. Niemniej, dopuszczalne wydaje się, aby z inicjatywy strony zainteresowanej uzyskaniem wyjaśnienia konkretnego przepisu Dyrektor Sądu lub Zespół Orzekający

skierowali do Prezesa Sądu stosowny wniosek o wydanie interpretacji. Ostateczna decyzja dotycząca konieczności wystąpienia o taką interpretację pozostaje jednak w wyłącznej gestii Dyrektora Sądu oraz Zespołu Orzekającego, co wskazuje na autonomię decyzyjną tych organów w zakresie wystąpienia o interpretację.

22. W komentowanym ustępie nie określono wymogów dotyczących formy wniosku o interpretację przepisu Regulaminu. W konsekwencji należy uznać, że forma wniosku może być dostosowana do okoliczności sprawy. W szczególności wystarczające wydaje się przesłanie wniosku w formie elektronicznej, na przykład za pośrednictwem poczty elektronicznej, na adres e-mail Sądu Arbitrażowego.
23. Paragraf 2 ust. 4 Regulaminu SAKL nie określa również formy ani terminu, w jakich Prezes SAKL powinien wydać interpretację przepisu Regulaminu. W konsekwencji należy uznać, że zagadnienia te pozostają w gestii Prezesa, który, wydając interpretację, powinien wziąć pod uwagę okoliczności konkretnej sprawy oraz potrzeby postępowania, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad efektywności i sprawności procedury. W zakresie formy interpretacji za wystarczające można uznać przekazanie jej przez Prezesa w formie elektronicznej jako odpowiedź na wniosek złożony przez Dyrektora Sądu lub Zespół Orzekający.

Maciej Durbas

§ 3

Wszczęcie postępowania

Postępowanie arbitrażowe zostaje wszczęte przez wniesienie wezwania na arbitraż albo pozwu do Sądu Arbitrażowego.

1. Wstęp

1. Paragraf 3 Regulaminu SAKL przewiduje nie tylko sposób, ale także moment wszczęcia postępowania arbitrażowego. Postępowanie arbitrażowe wszczyna się wniesieniem jednego z dwóch pism (przy czym od strony inicjującej postępowanie zależy decyzja co do sposobu jego wszczęcia): wezwania na arbitraż albo pozwu. Zostaje ono wszczęte w momencie wniesienia tego pisma, określanego w Regulaminie jako pismo wszczynające postępowanie (zob. np. § 5 ust. 2, § 6 ust. 6, § 16, 17, 18 ust. 5, § 24 ust. 2, § 28 ust. 2, § 30 ust. 1).

2. Część ogólna

2. Postępowanie arbitrażowe można wszcząć nie tylko przez wniesienie pozwu, jak to ma miejsce przed sądem powszechnym, ale także przez wniesienie wezwania na arbitraż, czyli pisma swoistego dla sądownictwa polubownego. Co więcej, art. 1186 k.p.c. przewiduje, że – w braku odmiennego uzgodnienia stron – to właśnie wezwanie na arbitraż jest domyślnym sposobem wszczynania postępowania. Przepis ten wzorowany jest na art. 21 Ustawy Modelowej UNCITRAL¹⁷. Pismo

¹⁷ W oryginale: „Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral proceedings in respect of a particular dispute commence on the date on which a request for that dispute to be referred to arbitration is received by the respondent”. Tłumaczenie autora: „O ile strony nie uzgodniły inaczej, postępowanie arbitrażowe w odniesieniu do danego sporu rozpoczyna się w dniu, w którym pozwany otrzymał wniosek o skierowanie sporu do arbitrażu”.

wszczynające postępowanie arbitrażowe nazywane jest po angielsku *request for arbitration* albo *notice of arbitration*¹⁸.

3. Wezwanie na arbitraż posiada swoją definicję ustawową w powołanym wyżej art. 1186 k.p.c., który definiuje je jako „pismo zawierające żądanie rozpoznania sprawy w postępowaniu przed sądem polubownym”. Przepis ten przewiduje też minimalne wymogi wezwania na arbitraż:
 - a) dokładne określenie stron,
 - b) dokładne określenie przedmiotu sporu,
 - c) wskazanie zapisu na sąd polubowny, na podstawie którego postępowanie ma być prowadzone,
 - d) wyznaczenie arbitra, jeżeli należy to do strony, która dokonuje wezwania na arbitraż.
4. W wersji Regulaminu SAKL obowiązującej do 31.12.2024 r. wyraźnie przewidziano w § 16 ust. 1, że postępowanie arbitrażowe zostaje wszczęte przez złożenie pozwu w SAKL. Regulamin ten nie dopuszczał zatem wszczynania postępowania przez wniesienie wezwania na arbitraż¹⁹.

3. Zagadnienia tematyczne

5. Regulamin wprowadza odstępstwa od generalnych zasad wynikających z art. 1186 k.p.c., a to dlatego, że:
 - a) umożliwia wszczęcie postępowania również przez wniesienie pozwu, nie tylko wezwania na arbitraż,
 - b) wprowadza wymogi formalne wezwania na arbitraż i pozwu (zob. komentarz do § 15 Regulaminu),
 - c) przewiduje inny moment wszczęcia postępowania arbitrażowego.
6. Kwestie te zostaną omówione niżej, razem ze skutkami wszczęcia postępowania, w tym ze skutkiem w postaci przerwania biegu przedawnienia roszczenia objętego pismem wszczynającym postępowanie przed SAKL.

3.1. Pozew a wezwanie na arbitraż

7. Regulaminy stałych sądów polubownych różnie podchodzą do sposobu wszczęcia postępowania:
 - a) w niektórych wszczęcie postępowania możliwe jest wyłącznie przez wniesienie pozwu²⁰,
 - b) w niektórych wszczęcie postępowania możliwe jest wyłącznie przez wniesienie wezwania na arbitraż²¹, przy czym warto odnotować, że do tej grupy należy m.in. Regulamin SAKIG obowiązujący od 1.01.2025 r.,
 - c) w niektórych wszczęcie postępowania możliwe jest przez wniesienie pozwu albo wezwania na arbitraż²².
8. Regulamin SAKL sprzed 1.01.2025 r. przewidywał pierwszą ewentualność. W obecnej wersji Regulaminu SAKL wybrano wersję ostatnią.

¹⁸ A. Zielony, *Wszczęcie postępowania arbitrażowego*, „Przegląd Sądowy” 2008/3, s. 8–9. Autor zwrócił uwagę, że pojęcie *notice of arbitration* dotyczy zazwyczaj mniej rozbudowanego pisma niż *request for arbitration*.

¹⁹ J. Zawadzka [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 236, pkt 3.

²⁰ Zob. np. art. 6.1 Regulaminu DIS oraz art. 7 ust. 1 Regulaminu VIAC.

²¹ Zob. np. art. 4 ust. 1 Regulaminu ICC, art. 6 Regulaminu SCC.

²² Zob. np. § 24 Regulaminu SAKIG obowiązującego do 31.12.2024 r.

3.2. Moment wszczęcia postępowania przed SAKL

9. Artykuł 1186 k.p.c., mający dyspozytywny charakter, przewiduje, że wszczęcie postępowania następuje dopiero w momencie doręczenia pozwanemu wezwania na arbitraż²³. Nie jest to rozwiązanie praktyczne, szczególnie gdy weźmie się pod uwagę ewentualny skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia (zob. niżej). Dlatego też regulaminy arbitrażowe mogą odejść od tej zasady²⁴ i uzależnić skutki wniesienia pisma, w tym pisma wszczynającego postępowanie, od doręczenia go do sekretariatu sądu arbitrażowego bądź jego nadania/wysłania, ale nie doręczenia pozwanemu.
10. Ogólna zasada z art. 1186 k.p.c. została również zmodyfikowana w § 3 Regulaminu SAKL, który uzależnia wszczęcie postępowania od „wniesienia” pisma wszczynającego postępowanie do SAKL.
11. Sposób i moment wniesienia pisma wszczynającego postępowanie reguluje z kolei § 16 ust. 2 Regulaminu SAKL, zgodnie z którym za wniesienie pisma wszczynającego postępowanie uznaje się złożenie go osobiście za pokwitowaniem odbioru w siedzibie Sądu Arbitrażowego albo nadanie go przesyłką poleconą lub przesyłką kurierską do siedziby Sądu Arbitrażowego, w sposób umożliwiający ustalenie daty nadania (zob. komentarz do § 16 Regulaminu SAKL).
12. Wspomniana regulacja stanowi zatem odstępstwo od zasady ogólnej z art. 1160 § 1 k.p.c., która obowiązuje w braku odmiennego postanowienia stron i zgodnie z którą zawiadomienie pisemne uważa się za doręczone, gdy zostało wręczone osobiście adresatowi albo dostarczono je do jego siedziby albo miejsca jego zwykłego pobytu lub na wskazany przez niego adres pocztowy.
13. Skutki wszczęcia postępowania przed SAKL, w tym przerwanie biegu przedawnienia z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., następują już w momencie nadania pisma (oczywiście, jeśli strona zdecydowała się na tę drugą ewentualność). Należy odnotować, że wspomniana zasada jest bardziej liberalna niż przewidziana w większości wiodących regulaminów arbitrażowych, które przewidują wszczęcie postępowania w momencie doręczenia pisma wszczynającego do sądu²⁵.
14. Za pismo wszczynające postępowanie należy również uznać pismo zawierające zmianę powództwa. Regulamin przewiduje zasady i terminy odnoszące się do zmiany powództwa w § 30 ust. 2 (zob. komentarz do § 30 Regulaminu SAKL). Podobnie ma się rzecz z wnioskiem o dopozwanie (zob. komentarz do § 20 Regulaminu SAKL).

3.3. Skutki wszczęcia postępowania przed SAKL

15. Samo wszczęcie postępowania arbitrażowego nie powoduje zawiśnięcia sprawy arbitrażowej (*lis pendens arbitralis*)²⁶. Zawisłość sprawy (*lis pendens*, lityspendencia) oznacza, że sprawa jest w toku i nie jest dopuszczalne wszczęcie nowej sprawy między tymi samymi stronami o to samo

²³ Podobny termin przewidziany jest w § 3 ust. 2 Regulaminu UNCITRAL.

²⁴ A. Zielony, *Wszczęcie postępowania*..., s. 21.

²⁵ Zob. np. art. 8 Regulaminu SCC, art. 6.1 Regulaminu DIS, art. 7 ust. 1 Regulaminu VIAC, art. 4 ust. 2 Regulaminu ICC. Wydaje się, że § 20 w zw. z § 11 ust. 1 w zw. z § 10 ust. 4 Regulaminu SAKIG obowiązującego od 1.01.2025 r. również uzależnia wszczęcie postępowania od doręczenia pisma do SAKIG.

²⁶ Odmiennie: J. Zawadzka [w:] *Postępowanie*..., red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 238, nt 8 oraz A. Zielony, *Wszczęcie postępowania*..., s. 26. Pogląd ten jest trafny, jeśli wszczęcie postępowania następuje z chwilą doręczenia

roszczenie²⁷. Podobnie jak w postępowaniu sądowym, zawisłość sprawy arbitrażowej następuje dopiero w momencie doręczenia pozwanemu pisma wszczynającego postępowanie.

16. Skutkiem zawisłości sprawy arbitrażowej jest zgodnie z art. 192 k.p.c.:
 - a) niemożność rozpoznania sprawy między tymi samymi stronami o to samo roszczenie; gdyby zaś taką sprawę wszczęto, to pozew podlega odrzuceniu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), a postępowanie nim zainicjowane dotknięte byłoby nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c.);
 - b) możliwość wytoczenia przez pozwanego przeciwko powodowi powództwa wzajemnego;
 - c) brak wpływu na dalszy bieg sprawy zbycia w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem.
17. Zgodnie z art. 1165 § 3 k.p.c. wniesienie sprawy do sądu nie stanowi przeszkody do rozpoznania sprawy przez sąd polubowny. Przepis ten nie jest jednak jasny. Można zaproponować następujące jego rozumienie²⁸. Przewiduje on jedynie wyjątek od art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym postępowanie sądowe może być zawieszone z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. Co za tym idzie, toczenie się postępowania przed sądem powszechnym nie uniemożliwia sądowi polubownemu rozpoznania sprawy, który w przypadku braku art. 1165 § 3 k.p.c. mógłby zawiesić postępowanie z urzędu.
18. Z przytoczonego przepisu nie wynika jednak, aby umożliwiał on toczenie się równolegle postępowań „o to samo”, a zatem takich postępowań, które równolegle toczyć się nie mogą. Wbrew wyrażanym w literaturze poglądom²⁹ stan zawisłości sprawy arbitrażowej nie jest „gorszym” niż stan sprawy o to samo przed sądem powszechnym. W postępowaniu wniesionym później pozew winien być odrzucony (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), a gdyby tak się nie stało, postępowanie przed sądem powszechnym dotknięte byłoby nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c.), natomiast wydany w takim postępowaniu wyrok arbitrażowy naruszałby podstawową zasadę porządku prawnego RP – zasadę zawisłości sprawy i w konsekwencji byłby przez to wadliwy (art. 1214 § 3 pkt 2 oraz art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c.)³⁰.
19. Do materialnoprawnych skutków wszczęcia postępowania arbitrażowego przed SAKL należą przede wszystkim:
 - a) przerwanie biegu przedawnienia,
 - b) możliwość kapitalizacji odsetek.

pozwane pisma wszczynającego postępowanie, tj. np. w sytuacji, gdy obowiązują zasady ogólne z art. 1186 k.p.c. Szerzej na ten temat: F. Kremslehner, *The Arbitration Procedure – Lis pendens and res judicata in International Commercial Arbitration* [w:] *Austrian Yearbook on International Arbitration 2007*, eds. C. Klausegger, P. Klein, F. Kremslehner, A. Petsche, N. Pitkowitz, J. Power, I. Wesler, G. Zeiler, Wien 2007; N. Gallagher, *Parallel Proceedings, Res Judicata and Lis Pendens: Problems and Possible Solutions* [w:] *Pervasive Problems in International Arbitration*, eds. J. Lew, L. Mistelis, Alphen aan den Rijn 2006; M. Temboury Redondo, *Preliminary Judgments, Lis Pendens and Res Judicata in Arbitration Proceedings* [w:] *Liber Amicorum Bernardo Cremades*, eds. M. Fernández-Ballesteros, D. Arias, Alphen aan den Rijn 2010; P. Wiliński, *Emergence of Lis Pendens Arbitralis in Europe*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2011/3.

²⁷ M. Jędrzejewska, K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, art. 192, nt 10.

²⁸ M. Durbas, *Orzekanie o właściwości sądu arbitrażowego*, Warszawa 2024, s. 250 i n.

²⁹ J. Zawadzka [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 238, nt 8; A. Zielony, *Wszczęcie postępowania...*, s. 26.

³⁰ Zob. wyroki SN: z 26.11.2008 r., III CSK 163/08, LEX nr 479315; z 13.04.2012 r., I CSK 416/11, LEX nr 1168731; zob. także A. Olaś, *Glosa do wyroków SN: z 13.04.2012 r., I CSK 416/11 oraz z 26.11.2008 r., III CSK 163/08*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2013/88, s. 224–226.

20. Co do drugiej z tych kwestii, wszczęcie postępowania arbitrażowego należy utożsamiać z wytoczeniem powództwa. Dlatego też, skoro art. 482 k.c. umożliwia dochodzenie odsetek od odsetek od wytoczenia powództwa, to w przypadku roszczenia objętego umową o arbitraż analogicznym momentem będzie właśnie wszczęcie postępowania arbitrażowego³¹.
21. Jeśli chodzi o skutki procesowe wszczęcia postępowania arbitrażowego, to ze względu na jego swoistość większość ze skutków właściwych dla wszczęcia postępowania sądowego³² nie wystąpi. Podstawowymi skutkami procesowymi są nadanie biegu sprawie przez SAKL oraz obowiązek zbadania spełnienia wymogów formalnych i fiskalnych (zob. komentarz do § 17 Regulaminu SAKL).

3.4. Przerwanie biegu przedawnienia roszczenia poprzez wszczęcie postępowania przed SAKL

22. Wszczęcie postępowania arbitrażowego stanowi „czynność przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia” w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c. W konsekwencji, wszczęcie postępowania arbitrażowego przerywa bieg przedawnienia roszczenia podniesionego w postępowaniu.
23. Wezwanie na arbitraż w większości przypadków jest składane w momencie, w którym sąd polubowny jeszcze nie istnieje³³. To najczęściej bowiem w wezwaniu strona powodowa mianuje swojego arbitra (art. 1186 k.p.c.). Opierając się na zasadach ogólnych, nie jest jasne, w którym momencie (i pod jakimi warunkami) wezwanie na arbitraż można uznać za „czynność [...] przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia” w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c.³⁴
24. Wątpliwości te rozwiewa Regulamin SAKL, wskazując w § 3 moment, w którym wszczynane jest postępowanie przed SAKL (zob. wyżej).
25. Może także wydawać się wątpliwe, czy wezwanie na arbitraż sporządzone niezgodnie z art. 1186 zdanie drugie k.p.c. (np. nieokreślające przedmiotu sporu podmiotowo lub przedmiotowo w prawidłowy sposób) może stanowić „czynność przed sądem polubownym” przerywającą bieg przedawnienia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Dla przykładu, twierdzenie strony w piśmie kierowanym do drugiej strony, że jej zdaniem „możliwe jest pisemne porozumienie byłych współników, bez konieczności skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego, czy to sądu powszechnego, czy sądu polubownego”, nie zostało uznane przez sąd powszechny za wezwanie na arbitraż³⁵.

³¹ Podobnie: W. Jurcewicz [w:] *Regulamin Arbitrażowy...*, red. M. Łaszczuk, A. Szumański, § 24, nb 52. Odmienne: J. Zawadzka [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 236, nt 2; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 153.

³² Np. *perpetuatio fori* z art. 15 k.p.c., *prorogatio iurisdictionis* z art. 1097 k.p.c.

³³ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne...*, s. 151.

³⁴ Przy czym nie jest wykluczone zastosowanie w tym zakresie analogii z art. 165 § 2 k.p.c., zgodnie z którym oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. Takie rozwiązanie jest najpewniejsze dla wierzyciela. Do zachowania terminu wymagana byłaby wyłącznie jego aktywność i tylko od niego (a nie np. od sprawności operatora pocztowego) zależałoby, czy i kiedy dojdzie do przerwy biegu przedawnienia.

³⁵ Postanowienie SO w Szczecinie z 13.06.2013 r., VIII Gz 139/13, LEX nr 1896662.

26. Wezwanie na arbitraż może doprowadzić do przerwania biegu przedawnienia jedynie, jeśli precyzyjnie określa roszczenie³⁶. Roszczenie jest sprecyzowane wtedy, gdy nie budzi wątpliwości, czego (strona przedmiotowa) i od kogo (strona podmiotowa) powód się domaga. Jeśli wezwanie na arbitraż (wnoszone na zasadach ogólnych z art. 1186 k.p.c.) nie zawiera danych pozwalających na sprecyzowanie roszczenia, to do przerwania biegu przedawnienia nie dochodzi. Jeśli wezwanie na arbitraż jest nieskuteczne, to „Wszczęcie postępowania nastąpi wtedy w chwili doręczenia wezwania spełniającego wymagania lub gdy powód zaniechał usunięcia braków wezwania – w dniu faktycznego podjęcia działania przez sąd arbitrażowy, ukonstytuowany dla rozpoznania konkretnego sporu stron”³⁷.
27. Wątpliwość ta nie występuje w postępowaniach prowadzonych na podstawie Regulaminu SAKL. Regulamin SAKL przewiduje bowiem w § 17 ust. 1 obowiązek zbadania wymogów formalnych pisma wszczynającego postępowanie (czy to pozwu, czy to wezwania na arbitraż) przez Dyrektora Sądu. Jeśli pismo wszczynające uchybia wymogom formalnym lub fiskalnym, to Dyktor Sądu wzywa powoda, pod rygorem zwrócenia pisma, do uzupełnienia braków w terminie nie krótszym niż 7 dni. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu pismo wszczynające postępowanie podlega zwrotowi i nie wywołuje żadnych skutków (zob. komentarz do § 17 Regulaminu SAKL).
28. Dlatego słusznie przyjmowano na gruncie poprzednio obowiązującego Regulaminu SAKL, że postępowanie arbitrażowe zostaje wszczęte nawet wtedy, gdy pismo je wszczynające obarczone jest brakami formalnymi, nieopłacone albo opłacone nienależycie, oczywiście tylko pod warunkiem, że braki te i wymagane opłaty zostaną następnie w terminie uzupełnione³⁸. Stawisko to pozostaje aktualne również po zmianie Regulaminu.
29. Z powyższego wynika, że pismo wszczynające postępowanie przez SAKL nie przerwie biegu przedawnienia jedynie wtedy, gdy kumulatywnie zostaną spełnione następujące przesłanki:
 - 1) zawiera braki formalne,
 - 2) strona została wezwana do ich uzupełnienia,
 - 3) strona wezwana nie uzupełni tych braków w terminie,
 - 4) pismo to zostanie zwrócone³⁹.
30. Takie rozwiązanie niewątpliwie wprowadza dużo większą pewność niż ogólne rozwiązanie zawarte w art. 1186 k.p.c.
31. Zgodnie z wyrokiem z 18.02.2005 r., V CK 467/04⁴⁰, wszczęcie postępowania przed sądem polubownym przerywa bieg przedawnienia roszczenia wynikającego ze sprawy przed nim

³⁶ T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 298; A. Jakubecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013, art. 1186, nb 4; J. Kuźmicka-Sulikowska, *Zapis na sąd polubowny i postępowanie przed tym sądem a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2010/4, s. 26–27. Twierdzi się też, że sprecyzowanie roszczenia po wniesieniu wezwania na arbitraż następuje dopiero w pozwie, ale ze skutkiem wstecznym, z chwilą doręczenia wezwania na arbitraż; zob. A. Zielony, *Wszczęcie postępowania*..., s. 24; tak też M. Hauser-Morel, T. Wiśniewski [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 8, *Arbitraż handlowy*, red. A. Szumański, Warszawa 2015, s. 562.

³⁷ T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd*..., s. 296; A. Zielony, *Wszczęcie postępowania*..., s. 21.

³⁸ J. Zawadzka [w:] *Postępowanie*..., red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 242, nt 14. Odmienne: A. Zielony, *Wszczęcie postępowania*..., s. 20 oraz T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd*..., s. 295–296.

³⁹ Zob. także W. Jurciewicz [w:] *Regulamin Arbitrażowy*..., red. M. Łaszczuk, A. Szumański, § 24, nb 13–14.

⁴⁰ LEX nr 395074.

prowadzonej w przypadku, gdy zapis na sąd polubowny był skuteczny. Natomiast, jeśli postępowanie takie było prowadzone bez zgodnego z prawem zapisu, termin przedawnienia biegnie nieprzerwanie. Na gruncie tego wyroku wykształciły się dwa poglądy. Pierwszy aprobuje stanowisko Sądu Najwyższego⁴¹. Wedle drugiego poglądu bieg przedawnienia przerywa nawet wszczęcie postępowania przed sądem arbitrażowym, który okazał się niewłaściwy⁴².

3.5. Zachowanie terminu do wszczęcia postępowania przed SAKL wynikającego z zabezpieczenia udzielonego przed wszczęciem postępowania w sprawie

32. Zgodnie z art. 733 § 1 k.p.c., udzielając zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania w sprawie, sąd wyznacza termin, w którym pismo wszczynające postępowanie powinno być wniesione pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może przekraczać dwóch tygodni.
33. W postępowaniach arbitrażowych, w których zastosowanie znajdzie art. 1186 k.p.c. (przede wszystkim postępowaniach *ad hoc*), zachowanie tego terminu może być problematyczne, zwłaszcza przy zastosowaniu jedynie literalnej wykładni tego przepisu, zgodnie z którą do wszczęcia postępowania wymagane jest doręczenie wezwania na arbitraż drugiej stronie⁴³. W postępowaniu prowadzonym na podstawie Regulaminu SAKL sposób zachowania ww. wymogu nie budzi wątpliwości. Wystarczy w tym terminie wnieść pismo wszczynające postępowanie do SAKL⁴⁴.

Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz

§ 4

Poufność

1. Sąd Arbitrażowy oraz Konfederacja Lewiatan, w tym ich organy oraz pracownicy, a także arbitrzy, strony oraz wszyscy pozostali uczestnicy postępowania zobowiązani są do zachowania w poufności samego faktu prowadzenia postępowania arbitrażowego, wyroku, postanowień oraz wszelkich dokumentów złożonych lub ujawnionych w postępowaniu arbitrażowym, a także wszelkich informacji powziętych w związku z postępowaniem arbitrażowym, chyba że strony postanowiły inaczej, ujawnienie informacji jest obowiązkiem ustawowym lub służy ochronie lub dochodzeniu uprawnień, w szczególności uznaniu, wykonaniu lub złożeniu skargi o uchylenie wyroku arbitrażowego w postępowaniu przed sądem powszechnym.

2. Publikacja treści wyroku przez Sąd Arbitrażowy Lewiatan jest dopuszczalna przy zachowaniu anonimowości. Strony mogą w terminie 14 dni od dnia doręczenia wyroku sprzeciwić się jego publikacji. Brak sprzeciwu we wskazanym powyżej terminie poczytuje się za zgodę na publikację wyroku.

⁴¹ Zob. np. M. Durbas, *Orzekanie o właściwości...*, s. 389; B. Kordasiewicz [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2008, s. 644; M. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, art. 1186, nt 1; K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, red. T. Ereciński, Warszawa 2012, art. 1161, nt 7; P. Prus [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. M. Manowska, Warszawa 2013, art. 1186, nt 3; P. Machnikowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2017, art. 123, nb 2.

⁴² Zob. np. M. Zachariasiewicz, J. Zralek, *Nieskuteczność przerwania biegu terminu przedawnienia w przypadku wniesienia pozwu przed niewłaściwe forum arbitrażowe lub państwowe*, „Przegląd Sądowy” 2015/4, s. 87 i n.; W. Jurcewicz [w:] *Regulamin Arbitrażowy...*, red. M. Łaszczuk, A. Szumański, § 24, nb 15–36.

⁴³ Zob. A. Zielony, *Wszczęcie postępowania...*, s. 26.

⁴⁴ Tak też, odnosząc się do zasad ogólnych przewidzianych w art. 1186 k.p.c., A. Zielony, *Wszczęcie postępowania...*, s. 26.

1. Wstęp

1. Poufność jest jednym z kluczowych elementów postępowania arbitrażowego, który odróżnia tę metodę rozwiązywania sporów od tradycyjnego postępowania sądowego. Jawność postępowania przed sądami powszechnymi jest jednym z fundamentów wymiaru sprawiedliwości i stanowi gwarancję transparentności procesu sądowego. Na gruncie Konstytucji RP jej podstawę stanowi art. 45 ust. 1, zgodnie z którym „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. W Kodeksie postępowania cywilnego zasada ta znajduje odzwierciedlenie w art. 9 § 1, który stanowi, że sprawy cywilne rozpoznaje się jawnie, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Jawność ta ma dwojaki charakter – zewnętrzny, obejmujący dostęp publiczności do rozprawy oraz wewnętrzny, gwarantujący stronom pełną informację o przebiegu postępowania, w tym dostęp do akt sprawy, możliwość przedstawiania argumentów oraz uczestnictwo w czynnościach procesowych. Wprowadzony § 1¹ dodatkowo przewiduje możliwość dostępu do akt sprawy poprzez system teleinformatyczny, co jest efektem cyfryzacji postępowania sądowego.
2. Choć zasada jawności jest fundamentem postępowania cywilnego, istnieją wyjątki, które ją ograniczają. Dla przykładu art. 153 k.p.c. określa sytuacje, w których posiedzenie sądu może lub musi odbywać się przy drzwiach zamkniętych, stanowiąc wyjątek od zasady jawności postępowania. Sąd z urzędu zarządza niejawną postępowania w sytuacjach, gdy publiczne rozpoznanie sprawy mogłoby zagrozić porządkowi publicznemu, moralności lub prowadziłoby do ujawnienia informacji objętych ochroną jako niejawne. W takich przypadkach ograniczenie jawności ma na celu ochronę interesu publicznego oraz zabezpieczenie danych, których ujawnienie mogłoby prowadzić do naruszenia dobra państwa lub osób prywatnych. Sąd może także, na wniosek strony, zarządzić odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych, jeżeli w toku postępowania mogłyby zostać ujawnione okoliczności stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Przepis ten ma istotne znaczenie zwłaszcza w sprawach gospodarczych, gdzie publiczne rozpoznanie sprawy mogłoby skutkować ujawnieniem wrażliwych informacji dotyczących strategii, kontrahentów czy technologii, co mogłoby narazić stronę na straty lub utrudnić jej działalność. Dodatkowo, sąd może zarządzić odbycie posiedzenia za zamkniętymi drzwiami na wniosek strony, jeśli uzna podane przez nią przyczyny za wystarczająco istotne. Dotyczy to w szczególności spraw, w których omawiane mają być szczegóły życia rodzinnego, np. w postępowaniach rozwodowych, dotyczących władzy rodzicielskiej czy podziału majątku. Wnioski o wyłączenie jawności w takich przypadkach są rozpatrywane niejawnie, jednak samo postanowienie sądu w tym przedmiocie jest ogłaszane publicznie.
3. Dodatkowo, w ostatnich latach polski ustawodawca wprowadził liczne zmiany legislacyjne, które istotnie rozszerzyły możliwość prowadzenia postępowania na posiedzeniach niejawnych. Artykuł 148¹ § 1 k.p.c. pozwala na wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, jeżeli sąd uzna, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Podobne rozwiązanie przewidziano w zakresie postępowania apelacyjnego, gdzie art. 374 k.p.c. dopuszcza możliwość rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym, jeśli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W przypadku powództw oczywiście bezzasadnych sąd może oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym zgodnie z art. 374 k.p.c., a apelacja od takiego orzeczenia również może być rozpoznana w tym trybie na podstawie art. 391¹ § 1 k.p.c.⁴⁵

⁴⁵ Zob. ogólnie: A. Kościółek, *Konstytucyjność wyłączenia jawności posiedzeń sądowych w postępowaniu cywilnym – przyczynek do dyskusji*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023/2, s. 207–217.

4. Paragraf 4 Regulaminu SAKL wprowadza zasady dotyczące poufności, opisujące zarówno obowiązki SAKL, Konfederacji Lewiatan, stron, arbitrów i innych osób uczestniczących w tym postępowaniu, jak i wyjątki od tej zasady.
5. Zakres zastosowania zasady poufności w arbitrażu pozostaje w piśmiennictwie sporny. Wątpliwości dotyczą przede wszystkim podstaw normatywnych jej obowiązywania oraz zakresu przedmiotowego i podmiotowego. W polskim porządku prawnym brak jest jednoznacznej regulacji ustawowej, która konstytuowałaby obowiązek zachowania poufności w postępowaniu arbitrażowym. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego pozostawiają tę kwestię do uznania stron, co wynika z art. 1184 § 1, który przewiduje, że strony mogą swobodnie określić zasady postępowania, w tym zakres poufności. Oznacza to, że brak wyraźnego postanowienia w umowie arbitrażowej nie pozwala na domniemanie istnienia takiego obowiązku. Co istotne, regulacja dotycząca jawności rozpraw w postępowaniu cywilnym, wynikająca z art. 9 k.p.c., nie ma zastosowania do arbitrażu.
6. W polskiej doktrynie podkreśla się, że choć poufność jest jednym z fundamentalnych założeń arbitrażu, nie jest zasadą o charakterze absolutnym. Brak jednolitego uregulowania powoduje, że jej obowiązywanie wynika głównie z regulaminów arbitrażowych, klauzul umownych oraz przyjętych zwyczajów w środowisku arbitrażowym. Wywodzenie zasady poufności z natury (istoty) arbitrażu w istocie nawiązuje do jego prywatnego charakteru⁴⁶.
7. Spór w doktrynie koncentruje się wokół pytania, czy poufność w arbitrażu ma charakter normatywny, czy raczej wynika z autonomii stron. Z jednej strony wskazuje się, że powinna ona wynikać z umowy stron, a jej brak w klauzuli arbitrażowej wyklucza możliwość jej domniemania. Z drugiej strony niektórzy autorzy argumentują, że poufność może być standardem wynikającym z praktyki arbitrażowej w Polsce i na świecie, mimo że nie znajduje bezpośredniego umocowania w prawie.
8. Poufność w arbitrażu może także podlegać ograniczeniom wynikającym z obowiązków stron wobec sądów powszechnych. W szczególności w sytuacjach, w których strony muszą ujawnić dokumenty związane z postępowaniem arbitrażowym w ramach procedury uznania lub uchylenia wyroku arbitrażowego (art. 1205–1211 k.p.c.), poufność może zostać uchylona przez sąd. Problem ten pojawia się również w postępowaniach karnych, gdzie zgodnie z art. 15 § 3 k.p.k. organy ścigania mogą domagać się dostarczenia dowodów, w tym zdarza się, że domagają się dostarczenia dokumentów z postępowania arbitrażowego. Sądy arbitrażowe często odmawiają ujawnienia akt, powołując się na regulacje regulaminowe i autonomię stron, co prowadzi do sporów interpretacyjnych i konieczności rozstrzygania konfliktów między zasadą poufności a obowiązkami wynikającymi z prawa powszechnego.
9. Zasada poufności wynika przede wszystkim z praktyki, zwyczaju oraz z autonomii woli stron, które mogą ustanowić własne zasady poufności w zapisie na arbitraż, w dodatkowej umowie lub też określić ją jako normę postępowania przed sądem polubownym, korzystając przy tym z zasady swobody tworzenia przez strony własnych zasad i sposobu postępowania wynikających z art. 1184 § 1 k.p.c.⁴⁷

⁴⁶ <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/zp/article/view/799/826> (dostęp: 17.04.2025 r.).

⁴⁷ B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 81.

10. Zasada ta znajduje swoje odzwierciedlenie również w postanowieniach regulaminów wielu sądów arbitrażowych. Dla przykładu § 7 Regulaminu SAKIG stanowi, że jeżeli strony nie postanowiły inaczej, arbitrzy, członkowie organów i osoby działające z upoważnienia Sądu Arbitrażowego są zobowiązani do zachowania poufności wszelkich informacji dotyczących postępowania.
11. Z kolei Regulamin ICC nie zawiera odrębnego artykułu *explicite* ustanawiającego zasadę poufności. Jednak jego pewne postanowienia wskazują na dbałość o zachowanie poufności w toku postępowania arbitrażowego. Przykładowo art. 26 ust. 3 Regulaminu ICC stanowi, że bez zgody Trybunału Arbitrażowego oraz stron osoby niezaangażowane w postępowanie nie będą dopuszczane do udziału w rozprawie. Ponadto art. 22 ust. 3 stanowi, że na wniosek którejkolwiek ze stron Trybunał Arbitrażowy może wydawać zarządzenia dotyczące poufności postępowania arbitrażowego lub jakichkolwiek innych spraw związanych z arbitrażem oraz może podejmować kroki w celu ochrony tajemnic handlowych i informacji poufnych.
12. Regulamin DIS z kolei wprowadza zasadę poufności w art. 44, który stanowi, że jeżeli strony nie postanowiły inaczej, strony oraz ich pełnomocnicy procesowi, arbitrzy, pracownicy DIS i inne osoby zaangażowane w Postępowanie Arbitrażowe ze strony DIS mają obowiązek zachowania Postępowania Arbitrażowego w poufności. W szczególności nie wolno im ujawniać faktu istnienia Postępowania Arbitrażowego, imion i nazwisk (nazw) stron, przedmiotu sporu, nazwisk świadków oraz biegłych, rozporządzeń procesowych, wyroków oraz środków dowodowych, które nie są publicznie dostępne (art. 44.1). Niniejsze zapisy nie dotyczą jednak przypadków, w których ujawnienie to jest konieczne ze względu na zobowiązania ustawowe bądź urzędowe albo w celu wykonania lub uchylenia wyroku (art. 44.2). Dodatkowo DIS może publikować informacje statystyczne i inne ogólne informacje dotyczące Postępowania Arbitrażowego, o ile nie zawierają one danych stron i nie pozwalają na identyfikację konkretnych Postępowania Arbitrażowych. DIS może publikować wyroki jedynie za pisemną zgodą stron (art. 44.3).
13. Regulamin SCC w art. 3 podkreśla, że o ile strony nie postanowią inaczej, SCC, Trybunał Arbitrażowy oraz sekretarz administracyjny Trybunału Arbitrażowego są zobowiązani do zachowania w poufności wyroku, ale także samego faktu prowadzenia postępowania arbitrażowego.
14. Zasada poufności jest więc powszechnie uznawana w regulaminach różnych instytucji arbitrażowych, choć jej zakres i sposób uregulowania mogą się różnić. W niektórych regulaminach zasada ta jest wyraźnie określona, podczas gdy w innych pozostawia się stronom możliwość jej ustalenia. Dlatego istotne jest, aby strony przed rozpoczęciem postępowania arbitrażowego dokładnie zapoznały się z postanowieniami wybranego regulaminu i w razie potrzeby wprowadziły odpowiednie klauzule poufności do swojej umowy arbitrażowej.

2. Część ogólna

15. Zasada poufności obowiązująca w postępowaniu arbitrażowym chroni różnorodne informacje, obejmujące m.in. zawarcie umowy o arbitraż, rozpoczęcie postępowania przed sądem polubownym, szczegóły dotyczące etapów tego postępowania oraz informacje ujawniane w trakcie postępowania, w tym te dotyczące stron i ich działalności.
Przykładowo poufność dotyczy:
 - informacji o zawarciu umowy o arbitraż,

- informacji o wszczęciu postępowania przed sądem polubownym oraz jego poszczególnych etapów,
 - informacji wymienianych podczas postępowania, w tym tych odnoszących się do stron i ich działalności,
 - prywatności rozpraw, rozumianej jako zakaz wstępu osób postronnych na rozprawy bez zgody stron i zespołu orzekającego,
 - prywatności narad arbitrów, w szczególności tych, które odbywają się przed wydaniem wyroku,
 - treści wyroku.
16. Z perspektywy zakresu podmiotowego konieczne jest zidentyfikowanie podmiotów, które są zobowiązane do zachowania poufności w toku postępowania arbitrażowego. Należy tu wymienić następujące grupy:
- 1) strony postępowania,
 - 2) inne podmioty doproszone przez strony, np. interwenient uboczny,
 - 3) świadkowie,
 - 4) biegli eksperci powołani przez sąd arbitrażowy lub strony,
 - 5) tłumacze,
 - 6) arbitrzy,
 - 7) pracownicy, protokolanci oraz członkowie władz instytucji arbitrażowej administrującej postępowaniem, a w przypadku SAKL również pracownicy i organy Konfederacji Lewiatan⁴⁸.
17. Podstawą regulacji zasady poufności zawartych w regulaminach instytucji arbitrażowych jest idea pełnego poszanowania zasady poufności, uznawanej za istotną zaletę arbitrażu. Zasięg obowiązku poufności obejmuje praktycznie wszystkie aspekty związane z postępowaniem, w tym zarówno przedmiotowe, jak i podmiotowe elementy tego postępowania. Obowiązek ten obejmuje nie tylko fakt prowadzenia postępowania, ale również postanowienia zespołu arbitrażowego oraz wszelkie dokumenty i informacje ujawniane w trakcie postępowania.
18. Zakres podmiotowy obowiązku poufności rozciąga się na wszystkich uczestników postępowania arbitrażowego, w tym także na członków instytucji arbitrażowej, arbitrów, świadków, biegłych ekspertów, strony oraz inne podmioty przyłączone do postępowania. Zgodnie z Regulaminem SAKL zmiany w zakresie poufności nie mogą być dokonywane przez Zespół Orzekający bez zgody stron postępowania, a zgoda ta może być wyrażona zarówno w zapisie na sąd polubowny, jak i w innych formach, np. w trakcie trwania postępowania, w formie zaprotokółowanego oświadczenia stron.
19. W kontekście norm zawartych w regulaminach poszczególnych instytucji arbitrażowych warto również zwrócić uwagę na rozróżnienie pomiędzy pojęciami prywatności i poufności. Prywatność postępowania oznacza, że tylko strony postępowania oraz osoby przewidziane przepisami obowiązującymi w danym postępowaniu mają prawo do uczestniczenia w rozprawie, zabierania głosu lub składania pism. Zasadniczo oznacza to, że rozprawy arbitrażowe odbywają się *in camera*. Z kolei pojęcie poufności jest szersze i obejmuje obowiązki stron oraz uczestników postępowania dotyczące zachowania poufności wszelkich informacji związanych z postępowaniem

⁴⁸ B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 82.

arbitrażowym⁴⁹. Poufność odnosi się do ochrony treści postępowania arbitrażowego i oznacza zakaz ujawniania informacji na temat sprawy osobom trzecim. Obejmuje ona dokumenty, dowody, transkrypcje rozpraw, a także same orzeczenia arbitrażowe. Ochrona poufności ma na celu zabezpieczenie interesów stron, które decydują się na arbitraż m.in. po to, aby uniknąć ujawnienia strategicznych informacji biznesowych lub wrażliwych danych finansowych. Prywatność natomiast dotyczy samego procesu postępowania arbitrażowego i oznacza brak dostępu osób trzecich do rozpraw i dokumentacji bez zgody stron. Gwarantuje ona, że jedynie osoby bezpośrednio zaangażowane w postępowanie, czyli strony sporu, arbitrzy oraz wyznaczeni eksperci mogą brać w nim udział, co odróżnia arbitraż od sądownictwa państwowego, gdzie wiele rozpraw odbywa się publicznie. Poufność i prywatność w arbitrażu to dwa kluczowe, ale odrębne pojęcia, które często błędnie używane są zamiennie, choć mają różne znaczenie i funkcję.

20. W dobie technologii cyfrowych tradycyjne pojęcia poufności i prywatności w arbitrażu stanowią coraz większe wyzwanie dla instytucji arbitrażowych. Zagrożeniem dla poufności jest przede wszystkim powszechne korzystanie z usług firm technologicznych, które dostarczają narzędzia do komunikacji i przechowywania danych.
21. Świadome tych zagrożeń instytucje arbitrażowe powinny dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić wystarczające mechanizmy ochrony poufności i prywatności w kontekście nowoczesnych technologii. Współczesne technologie, choć usprawniają arbitraż, jednocześnie niosą ze sobą ryzyko naruszenia zasad prywatności i poufności. Brak kontroli nad danymi, możliwość ingerencji podmiotów trzecich i zagrożenia cybernetyczne sprawiają, że instytucje arbitrażowe stoją przed ogromnym wyzwaniem, by skutecznie chronić uczestników arbitrażu⁵⁰.

3. Zagadnienia szczegółowe

3.1. Publikacja wyroków arbitrażowych

22. Paragraf 4 ust. 2 Regulaminu SAKL wprowadza możliwość publikacji zanonimizowanych wyroków arbitrażowych, pod warunkiem zachowania ich anonimowości. Mechanizm ten opiera się na zasadzie *opt-out*, co oznacza, że brak sprzeciwu stron w terminie 14 dni od doręczenia wyroku oznacza zgodę na jego publikację.
23. Publikacja wyroków, mimo że może być postrzegana jako odstępstwo od zasady poufności, odgrywa ważną rolę dla rozwoju praktyki arbitrażowej. Zanonimizowane wyroki stanowią cenne źródło wiedzy o tendencjach orzeczniczych oraz interpretacji przepisów prawa; SAKL jest jednym z sądów arbitrażowych, którego część zanonimizowanych wyroków można już znaleźć na jego stronie internetowej⁵¹. Sąd ten nie jest jednak wyjątkiem. Przykładem platformy, która szeroko publikuje wyroki sądów arbitrażowych z całego świata, jest jusmundi.com, która specjalizuje się w udostępnianiu kompleksowej bazy informacji prawnych związanych z prawem międzynarodowym i arbitrażem. Jest to cenne narzędzie dla prawników, akademików i przedsiębiorstw, które oferuje dostęp do szerokiego zakresu dziedzin prawa, w tym arbitrażu

⁴⁹ B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz [w:] *Postępowanie...*, red. B. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, s. 83.

⁵⁰ Zob. ogólnie: N. Termaura, L. Trakman, *Confidentiality and privacy of arbitration in the digital era: pies in the sky?*, „*Arbitration International*” 2024/40(3), s. 277–306, <https://doi.org/10.1093/arbit/aiae017> (dostęp: 17.04.2025 r.).

⁵¹ Zob. więcej: sadarbitrazowy.org.pl/sad-arbitrazowy/orzecznictwo (dostęp: 17.04.2025 r.).

międzynarodowego. Jus Mundi udostępnia szczegółowe orzecznictwo, regulaminy proceduralne, wyroki i decyzje międzynarodowych instytucji arbitrażowych, takich jak ICSID, ICC i inne.

24. Anonimizacja wyroków arbitrażowych powinna obejmować usunięcie lub zanonimizowanie nazw stron postępowania, w tym nazw spółek, osób fizycznych oraz wszelkich powiązanych podmiotów, takich jak udziałowcy czy pełnomocnicy. Powinna również polegać na ukryciu szczegółów dotyczących przedmiotu sporu, które mogłyby ujawnić tożsamość stron, takich jak nazwy projektów, specyficzne warunki umów, lokalizacje inwestycji czy inne charakterystyczne dane. W przypadku danych finansowych, choć publikacja informacji o wartości przedmiotu sporu może być przydatna z punktu widzenia analizy arbitrażu, należy je przedstawiać w sposób, który nie pozwoli na identyfikację stron. Cały proces anonimizacji powinien być przeprowadzony kompleksowo i starannie, aby wykluczyć możliwość identyfikacji stron na podstawie kontekstu sprawy lub informacji dostępnych w domenie publicznej.
25. Komentowany przepis wprowadza również mechanizm milczącego przyzwolenia, który upraszcza procedurę, ale może budzić kontrowersje w kontekście praktyki arbitrażu, ponieważ strony, które nie wniosą sprzeciwu w wyznaczonym terminie 14 dni od dnia doręczenia wyroku, automatycznie wyrażają zgodę na publikację wyroku.
26. Sąd Arbitrażowy (ani Zespół Orzekający) nie ma obowiązku dodatkowego informowania stron o ich prawach związanych z regulacją § 4 ust. 2, zaś brak reakcji w wyznaczonym terminie powinien być traktowany jako świadoma zgoda na publikację wyroku w zanonimizowanej formie.
27. W sytuacji gdy którakolwiek ze stron nie odbierze wyroku, przepis dotyczący milczącego przyzwolenia na publikację nadal znajduje zastosowanie, ponieważ zgodnie z Regulaminem SAKL (§ 16 ust. 5) pismo uważa się za doręczone czternastego dnia po dacie pierwszej próby jego doręczenia, nawet jeśli adresat go faktycznie nie odebrał. Tym samym strona, która nie podjęła przesyłki, jest traktowana tak, jakby miała możliwość wyrażenia sprzeciwu, a brak reakcji w przewidzianym terminie skutkuje domniemaniem zgody na publikację wyroku w zanonimizowanej formie.

3.2. Zasada poufności a arbiter

28. Poza treścią komentowanego przepisu, Umowa Ramowa z Arbitrem obowiązująca w SAKL oraz Zasady etyki dla arbitrów Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan⁵² również przewidują regulacje odnoszące się do obowiązku zachowania poufności przez arbitra.
29. Zgodnie z § 3 Umowy Ramowej z Arbitrem arbiter przyjmujący funkcję arbitra zobowiązuje się m.in. do przestrzegania obowiązujących w SAKL Zasad etyki dla arbitrów Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan oraz postanowień Regulaminu i Taryfy Opłat Sądu, a także do zachowania poufności co do wszelkich informacji, które uzyskał w związku ze sprawowaniem funkcji arbitra, o ile nie są one informacjami powszechnie dostępnymi.
30. Dodatkowo zasady etyki arbitra przewidują, że arbiter nie może korzystać w interesie własnym lub osoby trzeciej z informacji uzyskanych w czasie postępowania arbitrażowego lub w związku z nim ani takich informacji ujawniać dla celów niezwiązanych bezpośrednio z postępowaniem.

⁵² <https://sadarbitrazowy.org.pl/arbitraz/zasady-etyki/> (dostęp: 17.04.2025 r.).

Arbiter powinien zachować w tajemnicy wszystkie wiadomości uzyskane w związku z postępowaniem w sprawie, która jest lub była przedmiotem rozstrzygnięcia, a dodatkowo niedopuszczalne jest ujawnienie przez arbitra jednej ze stron treści orzeczenia przed doręczeniem orzeczenia stronom w trybie określonym w Regulaminie.

31. Ponadto w przypadku poważnych naruszeń zasad etyki przez arbitra może on zostać wykreślony z „Listy rekomendowanych arbitrów” zgodnie z § 9 ust. 8 Regulaminu SAKL, który stanowi, że „Wykreślenie arbitra z «Listy rekomendowanych arbitrów» lub «Listy rekomendowanych arbitrów ds. sektora kreatywnego i kultury» następuje w razie: (i) śmierci, (ii) utraty zdolności do czynności prawnych, lub (iii) decyzji Komitetu Arbitrażowego. Decyzja o wykreśleniu arbitra jest doręczana skreślonymu arbitrowi drogą elektroniczną. Arbiter wykreślony z «Listy rekomendowanych arbitrów» lub «Listy rekomendowanych arbitrów ds. sektora kreatywnego i kultury» może, w terminie 7 dni od daty doręczenia mu decyzji o wykreśleniu, złożyć wniosek o uzasadnienie decyzji o wykreśleniu”.
32. Podstawą wykreślenia arbitra z „Listy rekomendowanych arbitrów” może być zatem w tym przypadku decyzja Komitetu Arbitrażowego, który uzna, że arbiter narusza np. Zasady etyki dla arbitrów Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan. Tego rodzaju decyzja może zapadać na skutek stwierdzenia, że arbiter swoim zachowaniem nie przestrzega fundamentalnych zasad etycznych, takich jak np. zachowanie poufności, co może podważyć zaufanie do jego obiektywizmu i rzetelności w pełnieniu funkcji arbitra. W takim przypadku Komitet Arbitrażowy ma prawo podjąć decyzję o wykreśleniu arbitra, co stanowi jedno z narzędzi zapewniających wysokie standardy postępowania arbitrażowego.
33. Te przepisy dodatkowo wzmacniają ogólną zasadę poufności wynikającą z § 4 Regulaminu SAKL i wskazują na obowiązek zachowania poufności przez arbitra oraz zapewniają odpowiednie mechanizmy kontrolne w przypadku naruszenia tych zasad.

3.3. Wyzwania SAKL w świetle poufności arbitrażu

34. Brak szczegółowych regulacji dotyczących zasady poufności arbitrażu w Kodeksie postępowania cywilnego stanowi wyzwanie dla funkcjonowania sądów arbitrażowych w Polsce, chcących zachować poufność prowadzonych przed nimi postępowań arbitrażowych. Gdy prokuratura czy sądy państwowe zwracają się do sądów arbitrażowych z żądaniem udostępnienia akt spraw, uwidaczniają się trudności wynikające z braku odpowiednich przepisów regulujących kwestie poufności postępowań arbitrażowych. Prokuratura i sądy państwowe nie zawsze są bowiem skłonne do respektowania specyfiki arbitrażu i związanych z nią ograniczeń w zakresie dopuszczalności „swobodnego” udostępniania akt spraw przez sądy polubowne.
35. Jednym z przypadków, z którymi ostatnio zetknął się SAKL w swojej praktyce, ilustrujących problem braku odpowiednich regulacji prawnych, było żądanie prokuratury rejonowej udostępnienia akt sprawy arbitrażowej na podstawie art. 15 § 3 k.p.k. w celu przeprowadzenia dowodu z akt sprawy. Tego rodzaju żądania zazwyczaj spotykają się z odmową sądu arbitrażowego, który powołuje się na § 4 ust. 1 Regulaminu SAKL, podkreślając konieczność zachowania poufności postępowania arbitrażowego (w tym również informacji zawartych w aktach sprawy) oraz zwracając uwagę na możliwość zgłoszenia się przez prokuraturę o uzyskanie stosownych informacji bezpośrednio od stron postępowania.

36. Na marginesie warto też zwrócić uwagę, że – zgodnie z art. 15 § 3 k.p.k. – pomoc sądu w udostępnianiu dokumentów dotyczy tylko takich sytuacji, w których przeprowadzenie czynności procesowej bez pomocy sądu arbitrażowego byłoby niemożliwe lub znacznie utrudnione.
37. Każdy wniosek o udostępnienie akt sprawy kierowany do Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan jest rozpatrywany przez organy SAKL indywidualnie, jednak co do zasady w pierwszej kolejności spotyka się z odmową ich udostępnienia. Sąd ten, działając w granicach prawa, konsekwentnie dąży do ochrony poufności postępowań arbitrażowych i stara się unikać przekazywania akt spraw prowadzonych przed tym sądem arbitrażowym. Po odmowie udostępnienia akt prokuratura bądź sądy powszechne zazwyczaj nie zaprzestają dalszych działań i podejmują kolejne kroki, wydając postanowienia zobowiązujące SAKL do udostępnienia akt sprawy. Postanowienia te są następnie zaskarżane przez SAKL w drodze zażalenia.
38. Przykładem może być sytuacja, w której jeden z sądów okręgowych w Polsce zobowiązał SAKL – na podstawie art. 248 § 1 k.p.c. – do udostępnienia akt sprawy arbitrażowej, która toczyła się przed SAKL. W tej sytuacji SAKL również odmówił przekazania akt, powołując się na § 4 ust. 1 Regulaminu. Sąd Arbitrażowy podkreślił, że ujawnienie akt mogłoby podważyć zaufanie do arbitrażu, a także narazić strony na ujawnienie tajemnic handlowych, co w konsekwencji mogłoby zaszkodzić interesom tych podmiotów. Sąd ten wskazał również, że sąd okręgowy nie wykazał, dlaczego akta postępowania arbitrażowego byłyby istotne dla rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed nim, a także że strony postępowania arbitrażowego miały możliwość samodzielnego uzyskania dostępu do akt w sądzie arbitrażowym, a następnie udostępnienia ich sądowi okręgowemu.
39. Pomimo argumentów przytoczonych przez SAKL sąd okręgowy ich nie uznał i nałożył grzywnę na SAKL, uznając odmowę za bezzasadną. Dodatkowo wskazać należy, że sąd okręgowy, powołując się na art. 251 k.p.c., wymierzył Sądowi Arbitrażowemu przy Konfederacji Lewiatan grzywnę w maksymalnej wysokości 3000 zł jako skutek nieuzasadnionej odmowy przedstawienia dokumentu przez osobę trzecią. Jak wskazuje treść art. 251 k.p.c., za nieuzasadnioną odmowę przedstawienia dokumentu przez osobę trzecią sąd, po wysłuchaniu jej oraz stron co do zasadności odmowy, skaże osobę trzecią na grzywnę. Sąd Arbitrażowy skutecznie złożył zażalenie na tę decyzję, wskazując na brak wystarczających podstaw do żądania wydania akt oraz na naruszenie przepisów procedury cywilnej, w tym brak wysłuchania wszystkich stron i niewystarczającego uzasadnienia decyzji. Sąd apelacyjny uwzględnił zażalenie SAKL i uchylił decyzję sądu okręgowego, potwierdzając, że działania SAKL były zgodne z zasadą poufności i ochrony prywatności postępowań arbitrażowych.
40. Przedstawione przypadki wyraźnie ilustrują, jak brak precyzyjnych regulacji dotyczących zasady poufności arbitrażu w Kodeksie postępowania cywilnego prowadzi do nieporozumień i błędnych interpretacji wśród organów ścigania oraz sądów powszechnych. W takich sytuacjach sądy arbitrażowe, kierując się podstawową zasadą poufności, powinny w sposób szczególnie i staranny rozpatrywać każde żądanie udostępnienia akt sprawy, a ich pierwszą reakcją nie powinno być udostępnianie akt sprawy arbitrażowej czy informacji o toczącym się postępowaniu. Mimo ryzyka nałożenia grzywny, sądy arbitrażowe powinny konsekwentnie bronić zasady poufności, co stanowi nie tylko ochronę interesów stron, ale również wzmacnia wiarygodność arbitrażu jako efektywnej metody rozstrzygania sporów.

41. W każdym przypadku gdy osoby prywatne, organy ścigania, Policja, prokuratura czy sądy powszechne występują z wnioskiem o ujawnienie dokumentów lub informacji z akt postępowania arbitrażowego, sąd arbitrażowy winien dokonać indywidualnej oceny tego żądania, wnikliwie rozważając, czy istnieją odpowiednie podstawy prawne do ujawnienia informacji objętych poufnością.
42. Zgodnie z obowiązującymi przepisami regulaminowymi sąd arbitrażowy zobowiązany jest wyjaśnić, że nie udziela żadnych informacji na temat toczących się postępowań, niezależnie od tego, czy takie postępowanie faktycznie ma miejsce. Zasada poufności, która stanowi fundament funkcjonowania postępowań arbitrażowych, obejmuje również informowanie o istnieniu sprawy, co jest kluczowe w zachowaniu integralności i poufności procesu arbitrażowego. Wyjątkiem może być tutaj jedynie sytuacja, w której pełnomocnik strony, działając w imieniu swojego klienta, przedkłada pełnomocnictwo do reprezentacji podmiotu i składa zapytanie dotyczące wniesienia pozwu przeciwko jego klientowi do sądu arbitrażowego. W takim przypadku SAKL, mając na uwadze uprawnienia pełnomocnika do reprezentowania strony, może udzielić informacji na temat tego, czy postępowanie arbitrażowe zostało wszczęte przeciwko temu podmiotowi, czy też nie.

Stanisław Sołtysik

§ 5

Tryb przyspieszony

1. W przypadku, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 200.000,00 złotych spór zostanie rozstrzygnięty zgodnie z Załącznikiem 3 do Regulaminu. Strony mogą jednak uzgodnić rozpoznanie takiego sporu z pominięciem Załącznika 3 do Regulaminu, w tym w szczególności uzgodnić, że spór zostanie rozstrzygnięty przez Zespół Orzekający składający się z trzech arbitrów.

2. Strony mogą postanowić, najpóźniej do chwili złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie, że spór będzie rozstrzygany w trybie przyspieszonym nawet wówczas, gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 200.000,00 złotych.

1. Wstęp

1. W § 5 Regulaminu uregulowano możliwość zastosowania trybu przyspieszonego w niektórych sprawach rozpoznawanych w postępowaniu arbitrażowym przed Sądem. Tryb przyspieszony został szczegółowo unormowany w Załączniku 3 do Regulaminu i przewiduje szereg odmienności względem „zwykłego” postępowania toczącego się zgodnie z Regulaminem. Paragraf 5 Regulaminu przewiduje także brzegowe zasady zastosowania Załącznika 3 do Regulaminu SAKL – w tym regułę domyślną (opartą na kryterium wartości przedmiotu sporu). Zgodnie z naczelną dla arbitrażu zasadą autonomii woli stron i zważywszy na to, że przyjęte kryterium wartości przedmiotu sporu może w niektórych przypadkach nie być właściwe, Regulamin SAKL daje jednocześnie stronom możliwość zarówno postanowienia o rozpoznaniu danej sprawy z pominięciem trybu przyspieszonego, jak i jego zastosowania do spraw, które nie kwalifikowałyby się normalnie do rozpoznania w jego ramach.
2. Sama kwestia uproszczenia i usprawnienia postępowania arbitrażowego w drodze zastosowania odrębnego trybu do określonego rodzaju spraw nie została przy tym przewidziana wprost w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Paragraf 5 Regulaminu SAKL stanowi jednak

uszczegółowienie i rozwinięcie ogólnej zasady stypulowanej art. 1184 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strony mogą (w braku odmiennej regulacji na mocy przepisów bezwzględnie wiążących) uzgodnić zasady i sposób postępowania przed sądem polubownym. Niewątpliwie przy tym – co do zasady – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie zabraniają stronom uzgodnienia, że sprawy zasadniczo mniejszej wagi mogą być rozpoznawane w sposób uproszczony i przyspieszony – tak długo, jak zasady ustalone przez strony np. nie dyskryminują żadnej ze stron (por. art. 1183 k.p.c.).

2. Część ogólna

3. Jedną z cech arbitrażu jest jego szybkość. Zwykle postępowania przed sądami polubownymi kończą się szybciej niż analogiczne postępowania przed sądami państwowymi, choć wykonanie zapadłego wyroku opóźnić mogą oczywiście postępowanie postarbitrażowe, tj. postępowanie o uznanie albo stwierdzenie wykonalności wyroku, ze skargi o uchylenie wyroku⁵³. Przy tym jednak obecnie znaczna część regulaminów arbitrażowych zawiera postanowienia mające na celu usprawnienie rozpoznawania spraw o mniejszej wartości sporu, co do których zakłada się, że powinny być one prostsze – kosztem (rzecz jasna) uproszczenia ich rozpoznania (w drodze np. zmniejszenia liczby arbitrów, rezygnacji z rozprawy czy też skrócenia terminu wydania wyroku).
4. Przykładami takich unormowań mogą być chociażby art. 1 ust. 5 Regulaminu UNCITRAL wraz z załącznikiem do niego – Regulaminem Postępowania Przyspieszonego, art. 30 i załącznik VI do Regulaminu ICC, art. 1.4 i art. 27.4 w zw. z załącznikiem 4 do Regulaminu DIS czy art. 39 Regulaminu SCC. Pewne elementy postępowania przyspieszonego znaleźć można także w Regulaminie SAKIG (por. § 15 ust. 3 – rozpoznanie sporu przez arbitra jedynego, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 100 000 zł, czy też § 29 – tzw. wczesne rozstrzygnięcie), choć jego wersja obowiązująca od 2025 r. odrębnego trybu w tym zakresie nie przewiduje – w przeciwieństwie do wersji poprzedniej (por. § 53 Regulaminu SAKIG z 2018 r. i osobna uchwalona na jego podstawie procedura przyspieszona).
5. W ten trend wpisuje się także Regulamin SAKL, przewidując w § 5 możliwość rozpoznania sporu przez Zespół Orzekający w trybie przyspieszonym. Przepis ten przewiduje zastosowanie takiego trybu zasadniczo dla spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 200 000 zł (zasada domyślna – § 5 ust. 1 Regulaminu SAKL). Strony mogą jednak zarówno uchylić zastosowanie tego trybu, zwłaszcza przez wskazanie, że daną sprawę rozpoznawać ma trzech arbitrów (§ 5 ust. 1 Regulaminu SAKL), jak i (do chwili złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie) zgodzić się na rozpoznanie w nim sporu, którego przedmiot wartością jest równy wskazanej powyżej kwocie lub od niej wyższy (§ 5 ust. 2 Regulaminu SAKL).
6. Tryb przyspieszony szczegółowo reguluje Załącznik 3 do Regulaminu SAKL. Przewiduje on, celem przyspieszenia rozpoznania sprawy, m.in. generalne skrócenie terminów przewidzianych Regulaminem – w braku odmiennego uregulowania do 7 dni (§ 1 ust. 2 Załącznika 3 do Regulaminu SAKL), wprowadzenie doręczeń elektronicznych jako zasady (§ 2 Załącznika 3 do Regulaminu SAKL), rozpoznanie sprawy przez arbitra jedynego (§ 4 ust. 1 ww. załącznika), opcjonalność rozpoznania sprawy na rozprawie (§ 7 ust. 1 Załącznika 3 do Regulaminu SAKL)

⁵³ Podobnie chociażby: A. Szumański [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 8, s. 16–17; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 48.

oraz uproszczenie treści wyroku arbitrażowego w drodze zastąpienia jego uzasadnienia motywami (§ 8 ust. 4 Załącznika 3 do Regulaminu SAKL). Co do szczegółowego omówienia trybu przyspieszonego i poszczególnych jego uregulowań por. komentarz do Załącznika 3 do Regulaminu SAKL.

7. Względem Regulaminu obowiązującego do 31.12.2024 r. w nowym (obowiązującym od 1.01.2025 r.) Regulaminie SAKL wprowadzono dwie zmiany. Jedną z nich dotyczy podwyższenia kryterium wartości przedmiotu sporu, wedle którego wyodrębnia się sprawy podlegające trybowi przyspieszonemu z 50 000 zł do 200 000 zł. Należy to uznać za w pełni zrozumiałe, zważywszy na zasadniczą zmianę wartości pieniądza w przeciągu ostatnich 13 lat. Druga zmiana ma charakter *stricte* techniczny i dotyczy wskazania, że (obecnie) strony mogą umówić się na zastosowanie trybu przyspieszonego do danej sprawy o wartości przedmiotu sporu 200 000 zł lub wyższej do chwili złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie zamiast do chwili złożenia odpowiedzi na pozew (por. dawny § 5 ust. 2 Regulaminu z 2012 r.). Jest to oczywiście podyktowane tym, że w odróżnieniu od dawnego § 16 ust. 1 Regulaminu z 2012 r. obecnie możliwe jest wszczęcie postępowania arbitrażowego nie tylko w drodze wniesienia pozwu, ale także przez złożenie wezwania na arbitraż (por. § 3 Regulaminu SAKL i komentarz do niego).

3. Zagadnienia tematyczne

8. Poniżej omówione zostaną poszczególne kwestie problemowe zasługujące w kontekście § 5 Regulaminu SAKL na pogłębione rozważenie. Będą to (podstawowe dla tego postanowienia) kryterium wartości przedmiotu sporu rozgraniczające sprawy rozpoznawane w trybie przyspieszonym i te podlegające trybowi zwykłemu oraz kwestia wpływu stron na możliwość rozpoznania sprawy w ramach któregoś z nich (istotnie rzutująca na dalszy bieg postępowania).

3.1. Kryterium podstawowe wyodrębnienia spraw rozpoznawanych w trybie przyspieszonym – wartość przedmiotu sporu

9. W § 5 Regulaminu SAKL przewidziano „domyślne” zastosowanie trybu przyspieszonego, uzależniając je od wartości przedmiotu sporu poddanego pod rozstrzygnięcie Zespołu Orzekającego. Jest to znane kryterium, które wykorzystywane jest nie tylko w sądownictwie powszechnym (por. np. art. 505¹ § 1 k.p.c. odwołujący się do wartości przedmiotu sporu przy zastosowaniu przepisów o postępowaniu odrębnym – postępowaniu przyspieszonym), ale także w arbitrażu międzynarodowym (zob. m.in. art. 30 i załącznik VI do Regulaminu ICC). Dla kontrastu, niektóre regulaminy arbitrażowe przewidują zastosowanie regulacji przyspieszających postępowanie arbitrażowe albo w przypadku, w którym strony wyraźnie uzgodnią ich zastosowanie (art. 1 ust. 5 Regulaminu UNCITRAL wraz z załącznikiem do niego – Regulaminem Postępowania Przyspieszonego, art. 1.4 i art. 27.4 w zw. z załącznikiem 4 do Regulaminu DIS), względnie poświadczają kompetencję w tej kwestii w rękach arbitrów (tak art. 39 Regulaminu SCC; co ciekawe, akurat w tym regulaminie arbitrażowym nie przewidziano jednolitej procedury przyspieszonej, a raczej możliwość rozpoznania przez skład orzekający na wniosek strony określonych kwestii w sposób usprawniony).
10. Jeżeli chodzi o wartość przedmiotu sporu, kluczowa jest tu kwota 200 000 zł. Zgodnie z § 5 Regulaminu SAKL sprawy o wartości przedmiotu sporu 200 000 zł i wyższej domyślnie wyłączone są z trybu przyspieszonego, te o wartości niższej są rozpoznawane właśnie w nim. Wartość

przedmiotu sporu określa zasadniczo powód w wezwaniu na arbitraż (por. § 15 ust. 1 lit. f Regulaminu SAKL) lub w pozwie (por. § 15 ust. 3 lit. f Regulaminu SAKL), lecz podlega ona także badaniu (por. § 5 ust. 1 Załącznika 3 do Regulaminu SAKL). Zasadniczo, w braku odmiennych regulacji, założyć należy, że badania tego dokonuje Dyrektor Sądu w ramach procedury badania braków formalnych i wniesienia opłaty arbitrażowej przewidzianej w § 17 Regulaminu. Choć pojęcie to nie zostało w Regulaminie SAKL wprost zdefiniowane, chodzi tu w istocie o wycenienie w PLN tego, o co spierają się strony (przedmiotu ich wzajemnych roszczeń). Mowa tu zatem nie tylko o roszczeniach powoda, ale także – w przypadku wniesienia pozwu wzajemnego – o roszczeniach pozwanego (zob. też § 5 ust. 2 Regulaminu SAKL). Braku takiej definicji wartości przedmiotu sporu nie należy przy tym poczytywać w kategoriach defektu Regulaminu – pojęcie to nie budzi bowiem wątpliwości w większości przypadków (dotyczących częstokroć dochodzenia zapłaty określonej kwoty pieniężnej, nierzadko w PLN).

11. Niewątpliwą korzyścią wynikającą z zastosowania kryterium wartości przedmiotu sporu jest przewidywalność zastosowania trybu przyspieszonego i zapewnienie efektywności odnośnych przepisów Regulaminu. Uzależnienie ich zastosowania wyłącznie od woli stron niosłoby za sobą natomiast ryzyko stosunkowo rzadkiego ich używania – w braku uprzedniego uzgodnienia w tej kwestii np. w zapisie na sąd polubowny późniejsze porozumienie stron już po powstaniu sporu zwykle okazuje się w praktyce niemożliwe z uwagi na ich zantagonizowanie. Oczywiście jednak oparcie zastosowania trybu przyspieszonego na kryterium wartości przedmiotu sporu ma także swoje minusy. Zakłada ono bowiem milcząco, że do sprawnego i szybkiego rozpoznania nadają się wszystkie sprawy o – ogólnie rzecz ujmując – niskiej wartości; zaś te o wartości stosunkowo wysokiej wyłącza z trybu przyspieszonego jako z założenia bardziej skomplikowane. Rzecz jasna, takie założenie oparte jest na pewnym uzasadnionym uproszczeniu – duża część sporów o niskiej wartości ich przedmiotu faktycznie nie będzie obejmowała zagadnień skomplikowanych; niektóre jednak z uwagi na ich zaistnienie nie będą się nadawać do trybu przyspieszonego. Mając to na uwadze, w ust. 1 i 2 § 5 Regulaminu SAKL wprowadzono określone regulacje korygujące oparte na kryterium woli stron.

3.2. Kompetencja stron do pominięcia trybu przyspieszonego lub rozpoznania w nim sprawy zasadniczo nim nieobjętej

12. Przede wszystkim strony mogą zgodnie postanowić o pominięciu trybu przyspieszonego także w sytuacji, w której wartość przedmiotu ich sporu jest niższa niż 200 000 zł. Za takie uzgodnienie uznaje się przede wszystkim sytuację, w której przewidzą one, że ich spór będzie rozpoznawać Zespół Orzekający złożony z trzech arbitrów. W takim bowiem przypadku zastosowanie tego trybu będzie zasadniczo bezprzedmiotowe lub nawet niemożliwe (kolegialność rozstrzygnięcia może uniemożliwić dotrzymanie wyśrubowanych terminów na podjęcie poszczególnych czynności przewidzianych w Załączniku 3 do Regulaminu SAKL). Strony mogą przy tym uchylić zastosowanie trybu przyspieszonego także w drodze innego oświadczenia – tak wprost, jak i pośrednio, na piśmie i w innej formie, przed powstaniem sporu, jak i po jego zaistnieniu. W braku przy tym utrwalonej i wyrażonej w sposób niebudzący wątpliwości woli stron w tej kwestii zalecane byłoby, aby Zespół Orzekający wyjaśnił ją ze stronami i ustalił ich intencję w omawianym zakresie. Choć Regulamin nie przewiduje momentu granicznego dla uchylenia trybu przyspieszonego, postulować należy, aby następowało to najpóźniej do chwili złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie (por. § 5 ust. 2 Regulaminu SAKL). Późniejsze ustalenia stron w tej kwestii mogą bowiem znacząco opóźnić postępowanie arbitrażowe,

prowadząc m.in. do konieczności ukonstytuowania się na nowo Zespołu Orzekającego w (przynajmniej częściowo) odmiennym składzie.

13. Analogicznie strony mogą także postanowić o zastosowaniu trybu przyspieszonego do spraw o wartości przedmiotu sporu równej 200 000 zł lub wyższej. W tej kwestii § 5 ust. 2 Regulaminu SAKL słusznie jednak (z przyczyn wskazanych powyżej, a dotyczących właściwej organizacji postępowania) wymaga tego, aby stosowne oświadczenia w omawianej kwestii strony złożyły najpóźniej do czasu przedłożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie. Co do formy i treści takich oświadczeń por. odpowiednio uwagi poczynione powyżej co do porozumienia dotyczącego pominięcia trybu przyspieszonego.

Zespół orzekający

Marcin Aslanowicz

§ 6

Liczba arbitrów i sposób ich powoływania

1. Strony mogą uzgodnić liczbę arbitrów lub sposób ich powoływania.
2. Prezes Sądu Arbitrażowego może, w terminie 7 dni od daty powołania arbitra przez którąkolwiek ze stron, osobę trzecią lub pozostałych arbitrów, zgłosić sprzeciw wobec jego powołania, jeżeli uzna, że arbiter ten nie daje rękojmi prawidłowego wykonywania swoich obowiązków. W przypadku zgłoszenia sprzeciwu przez Prezesa Sądu Arbitrażowego, strony, osoba trzecia lub pozostali arbitrzy powołują innego arbitra w terminie 7 dni od daty otrzymania sprzeciwu. Uprawnienie Prezesa Sądu Arbitrażowego do zgłoszenia sprzeciwu przysługuje mu również względem nowo powołanego arbitra. W przypadku ponownego zgłoszenia sprzeciwu przez Prezesa Sądu Arbitrażowego, arbiter zostaje powołany przez Komitet Nominacyjny w terminie 14 dni od daty ponownego sprzeciwu Prezesa Sądu Arbitrażowego. Uprawnienie Prezesa Sądu Arbitrażowego do zgłoszenia sprzeciwu nie może zostać wyłączone przez strony. Uprawnienie to nie dotyczy arbitra powołanego przez Komitet Nominacyjny.
3. Jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, ustalenie liczby arbitrów lub sposobu ich powoływania następuje zgodnie z poniższymi postanowieniami.
4. Z zastrzeżeniem trybu przyspieszonego, spór rozstrzyga Zespół Orzekający składający się z trzech arbitrów, chyba że strony postanowiły inaczej.
5. Jeżeli spór rozstrzyga trzech arbitrów, strona powodowa oraz pozwana powołują po jednym arbitrze. Jeżeli którakolwiek ze stron nie powoła arbitra zgodnie z § 15 ust. 1 pkt g albo § 15 ust. 3 pkt g w zw. z § 17 ust. 1 oraz § 18 ust. 2 pkt d albo § 18 ust. 3 pkt d lub w piśmie procesowym zrzeknie się prawa jego powołania, zostanie on powołany przez Komitet Nominacyjny. Arbitra przewodniczącego powołują arbitrzy powołani przez strony. Jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia drugiego arbitra o jego powołaniu, nie zostanie powołany arbiter przewodniczący, powołuje go Komitet Nominacyjny. W uzasadnionych przypadkach Dyrektor Sądu może przedłużyć termin na powołanie arbitra przewodniczącego o kolejne 7 dni.
6. Jeżeli w trybie zwykłym spór rozstrzyga jedyny arbiter strony zgodnie powołują jedynego arbitra w terminie 7 dni od złożenia w Sądzie Arbitrażowym Lewiatan odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie. Po bezskutecznym upływie tego terminu, bądź po dwukrotnej odmowie przyjęcia powołania przez arbitra jedynego powołanego wspólnie przez strony, arbitra jedynego powołuje w terminie 14 dni Komitet Nominacyjny. W uzasadnionych przypadkach Dyrektor Sądu może przedłużyć termin na powołanie jedynego arbitra przez Komitet Nominacyjny o kolejne 7 dni.
7. Jeśli strony nie powołają wspólnie arbitra jedynego bądź arbitrzy powołani przez strony nie powołają arbitra przewodniczącego w określonym w ust. 5–6 terminie, Komitet Nominacyjny powołuje arbitra jedynego, bądź arbitra przewodniczącego w sposób następujący:
 - a. Komitet Nominacyjny przedstawi stronom lub arbitrom, mając na uwadze ust. 6, listę trzech proponowanych osób w porządku alfabetycznym.
 - b. Każda ze stron lub każdy z arbitrów ma prawo skreślenia co najwyżej 2 kandydatów, których powołaniu się sprzeciwia. Strony lub arbitrzy mogą przedstawić nazwiska nieskreślonych kandydatów w porządku wyrażającym ich preferencje.
 - c. Strony lub arbitrzy zwracają Komitetowi Nominacyjnemu listę kandydatów w terminie 7 dni od chwili jej doręczenia. Jeśli strona lub arbiter nie zwróci listy w tym terminie, przyjmuje się, że wyraża zgodę na wszystkie kandydatury.
 - d. Kandydat, który nie został skreślony przez żadną ze stron lub żadnego z arbitrów, zostaje powołany na arbitra jedynego bądź arbitra przewodniczącego.